

associació de dones periodistes

dones

estiu de 2009. núm. 35 2,50 €

La crisi
en femení

Té riscos
**la custòdia
compartida?**

Identitat de gènere
i transsexualitat

Les primeres radiofonistes catalanes

Durant els anys 20 del segle passat unes dones de Barcelona es van atrevir a treballar de locutores de ràdio quan aquest nou mitjà de comunicació començava a caminar al nostre país, tot fascinant als ignorants d'una tecnologia moderna que era més màgia que comunicació. A la dècada dels anys 30, la presència de les dones a la ràdio ja era indiscutible i no només fent de locutores. La ràdio catalana sempre ha tingut un important pes femení i va significar en aquells primers anys un camp laboral nou que possibilitava que moltes jovenetes amb coneixements artístics, de famílies catalanes, creients i amb més o menys recursos tinguessin, gràcies a les ones hertzianes, la seva primera feina.

Per **Sílvia Espinosa**

Maria Cinta Balagué, "SALUS" (Barcelona, 1898-?)

Locutora de Ràdio Barcelona, era funcionària de l'Ajuntament de Barcelona on feia de secretària de direcció. A la ràdio hi col·laborà presentant el 1926 el primer magazín de la història de la ràdio. Segons la revista *Radio Barcelona*, Número 233 de 1929, Balagué és una "distinguida señorita que ejerce de locutora en las sesiones femeniles que, con los títulos MODAS Y TEMAS ÚTILES, los martes y los

viernes suele radiar EAJ-1, y que llevan las firmas de Georgette y Pompadour, del Instituto de cultura y biblioteca Popular de la Mujer."

Francina Boris Codina (Girona, 1915)

Va ser la primera locutora de Ràdio Girona, al 1933 i un any després marxa a Ràdio Associació de Catalunya a Barcelona, on va ser locutora fins a l'entrada dels nacionals. Després de ser depurada, passant fins i tot per la presó, Boris torna a la ràdio però degradada a fer de secretària fins a la dècada dels 40 que pot tornar a Girona per ser-ne novament locutora fins a la seva jubilació.

Maria Carme Nicolau Masó (Barcelona, 1901- Barcelona, 1990)

És l'única dona periodista de ràdio que treballa a Catalunya a la dècada dels 30. Durant l'etapa republicana, feia un programa informatiu a Ràdio Barcelona que es deia *La palabra*, el primer diari parlat. Nicolau va formar part de l'equip de periodistes que diàriament el preparaven i l'emetien nou vegades al dia en diferents franges horàries. Després de la Guerra Civil s'exilià a França i al seu retorn a Catalunya va fer guions per la ràdio, entre d'altres.

Aurora Torsa Miralles (Almacelles, 1912 - Lleida, 1961) **Maria Torsa Miralles** (Almacelles, 1912)

Les germanes Torsa foren les primeres locutores de Ràdio Lleida, on l'Aurora a més a més acompanyava solistes al piano, al 1933. Són les úniques germanes de Catalunya que treballaren juntes a la ràdio d'aquells anys. L'Aurora deixa la ràdio per casar-se abans de la Guerra, però la Maria

continuarà a Ràdio Lleida fins que aquesta deixa d'emetre l'any 1938, data en la qual passa a incorporar-se davant del micròfon de Ràdio Girona (les dues emissores pertanyien al grup de Ràdio Associació de Catalunya). La Maria va viure, amb els seus pares com a refugiats de Guerra, dins de Ràdio Girona, mentre hi feia de locutora fins que les tropes nacionals ocupen l'estació.

Rosalía Rovira Duarte (Barcelona, 1903 - Barcelona, 1982)

Era una reconeguda actriu de teatre que quan arriba a Ràdio Associació de Catalunya es converteix en la primera locutora de l'estació. Feia els

programes per a dones i també eren "molt celebrades" les seves lectures per la mainada, segons la premsa de l'època. Amb l'entrada dels nacionals és empresonada per la seva ideologia nacionalista i sempre més apartada de la ràdio.

estiu de 2009

número 35

sumari

2 elles també hi eren

Les primeres radiofonistes catalanes

Per Sílvia Espinosa

4-8 quan totes les dones

Més enllà del mercat.

Com afecta la crisi a les dones?

Per Laia Serra

Historieta gràfica: Diana Raznovich

9-11 fem esport

Grans fites i petites passes

Per Sílvia Majó

13-15 + ciència que paciència

Per què les joves es resisteixen a l'enginyeria?

Per Irene Peiró

Fotografia: Esther Sanromà

16-17 dones que remenen les cireres

Isabel Coixet

Per Carmen Domingo

Fotografia: Esther Sanromà

18-19 A favor nostre

La identitat de gènere i la lluita transsexual

Per Joana Gallego

20-21 així ens veuen, així ens va

Franquisme i transició

Per Mavi Carrasco

Rosa Maria Calaf

Per Esther Molas

22-23 pensar en clau del XXI

Té riscos la custòdia compartida?

Textos: Marisa Fernández, advocada

Cristina Tenas i Rosell, portaveu de premsa de la Federació catalana d'afectats per divorcis i separacions

Il·lustració: KAP

24-31 l'administració administrada

Coordinada per Marta Corcoy

32-34 àlbum de fotos

Per Regina Carnicer

36-39 sofregit cultural

Entrevista a Isabel-Clara Simó

Per M. Eugenia Ibáñez

Selecció literària i d'activitats

41 especials i especialistes

Helena Llagostera

Per Sandra Balagué

42-43 homes de fer feines

Ramon Pellicer,

Per Meritxell M. Pauné

Fotografia: Esther Sanromà

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

Generalitat de Catalunya
Departament d'Innovació,
Universitats i Empresa

Diputació Barcelona
xarxa de municipis

PARLAMENT EUROPEU
Oficina a Barcelona

Revista associada a:

dones

Barcelona, estiu de 2009, núm 35

Consell de Redacció
Montserrat Puig, Mª Eugenia Ibáñez, Pilar Aymerich,
Montserrat Minobis, Marta Corcoy, Elvira Altés,
Esther Molas, Sílvia Majó

Coordinació: **Elvira Altés**
Coord. tècnica: **Marta Corcoy**
Correcció: **Esther Molas**
Secretària de redacció: **Vanessa Teixidor**

Disseny gràfic i maquetació: **Alicia Gómez**
(Estudi Villuendas + Gómez)
Foto coberta: **Helmut Newton**.
German Vogue, Berlin 1979.
Impressió: **El Tinter**
Dipòsit legal: B-44.200-2000

Edita:
Associació de Dones Periodistes de Catalunya
Rambla de Catalunya 10, 3r. Tel: 93 412 11 11/ 93 412 46 56
E-mail: adpc@adpc.cat Web: www.adpc.cat

Imprès en paper ecològic

A stylized illustration of a woman in silhouette, holding a large umbrella. The woman and the umbrella are rendered in dark blue with a vibrant pink/magenta outline. The woman is facing away from the viewer, looking towards the right. The umbrella is open and covers her. The background is plain white.

Més enllà del mercat Com afecta la crisi a les dones?

La crisi financera, un cop ha aterrat en l'economia real, s'ha instaurat en les famílies i està recaient especialment sobre les dones. L'augment del treball domèstic i l'accentuació de la precarietat laboral fan créixer la segregació sexual del treball i, per tant, la pèrdua de talent femení. Les solucions a la crisi passen per revalorar les feines de cura i conseqüentment de sectors com el dels serveis i de la dependència.

Per **Laia Serra**

“ Moltes dones, al llarg de molts anys, han abandonat el mercat de treball per problemes de conciliació de la seva vida personal i laboral ”

De moment, l'atur al nostre país està afectant més sectors majoritàriament masculins, com ara el de la construcció o el de la indústria de l'automòbil, però la diferència entre la taxa d'atur de les dones i dels homes és molt petita i si la crisi continua afectant amb la mateixa força altres sectors econòmics com el dels serveis, on estan ocupades de forma majoritària per dones, l'atur femení passarà de nou a ser superior al dels homes.

Una dada que no s'acostuma a dir, com recorda la directora general d'Igualtat d'Oportunitats del departament de Treball de la Generalitat de Catalunya, Sara Berbel és que el 65% de les persones en situació d'atur de llarga durada –més de 12 mesos– són dones, i per tant, estan en situació de més risc social.

La doctora en Economia i professora en el departament de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona, Cristina Carrasco, apunta: “No nego que hi hagi crisi, però si l'atur femení s'hagués disparat fins al 30%, com ha estat altres vegades, i no hagués augmentat el masculí també hi hauria crisi però amb el model econòmic que tenim no es consideraria així. La forma de veure les coses no és neutral”.

D'altra banda, la secretària de Polítiques de Dona i Igualtat del sindicat UGT de Catalunya, Raquel Gil, recorda que del servei domèstic hi ha molt poques dades, “no apareix a les estadístiques, però el 99,9% de persones ocupades en aquest sector, molt lligat a l'economia de les famílies, són dones”. En moments de crisi la primera despesa que s'elimina és l'ajuda en les tasques de cura. Les dones que havien entrat en el mercat laboral, si es queden sense feina i sense recursos, deixaran d'externalitzar les tasques de cura. Aquest fet té dues implicacions molt importants. Una és que les dones en situació més vulnerable, les dones immigrants, que majoritàriament són les que estaven fent aquestes feines, deixaran de tenir cap mena d'ingressos, perquè generalment estaven en l'economia submergida, sense regulació ni prestacions de cap tipus. Les cadenes internacionals de

la cura, en trencar-se, provocaran efectes devastadors.

L'altra, com apunta Fina Rubio, directora de la Fundació Surt –entitat social que treballa per facilitar el procés d'incorporació de les dones al mercat de treball, especialment a les que es troben en situació de més vulnerabilitat– és que ja han percebut la sobrecàrrega de feina extra que suporten les dones en aquests moments de crisi. Com recorda Berbel, moltes dones, al llarg de molts anys, han abandonat el mercat de treball per problemes de conciliació de la seva vida personal i laboral. Aquesta situació podria esdevenir en un augment de la divisió sexual del treball amb el seqüent predomini de dones en ocupacions i horaris atípics

Evolució de l'atur per edat i sexe

Des del mes de setembre de 2007, l'atur masculí no va disminuir, i tot just fa un any, al maig de 2008, l'atur masculí va superar el milió de persones. Des de llavors, s'ha anat apropant cada vegada més al femení –que des d'abans de les dades disponibles al 2002 superava el milió dues-cents mil persones– fins a superar-lo el mes de desembre de 2008. L'atur femení s'ha mantingut, inclús ha tingut baixades, i des de l'agost de 2008 ha crescut a més velocitat.

	Total	Homes	Dones
NOVEMBRE 2002	2.117.144	856.653	1.260.491
NOVEMBRE 2003	2.143.206	866.182	1.277.024
NOVEMBRE 2004	2.121.089	855.839	1.265.251
NOVEMBRE 2005	2.095.580	821.035	1.274.545
NOVEMBRE 2006	2.023.164	777.062	1.246.102
NOVEMBRE 2007	2.094.473	834.047	1.260.426
NOVEMBRE 2008	2.989.269	1.447.780	1.541.489
ABRIL 2009	3.644.880	1.843.806	1.801.074

Font: INEM

Dones migrades. Potser el punt més feble

El sistema de segregació laboral de gènere s'ha mantingut amb les dones migrades, que han passat a fer feines sense cap regulació. Els ingressos poden, doncs, desaparèixer completament per a aquestes dones que, a més, tenen xarxes de suport informal, com ara les altres dones de la família que les poden ajudar, més reduïdes o inexistents.

Segons la directora de la fundació Surt, Fina Rubio, "les persones dels països de l'anomenat tercer món continuaran arribant, perquè la crisi els afecta més que a nosaltres. Hi haurà més precarització d'aquestes dones perquè hi haurà menys oportunitat de treball i allà on es poden incorporar seran treballs molt precaris".

La doctora en Sociologia Sonia Parella apuntava en les jornades *Repensar l'economia i els treballs des de l'experiència de les dones* organitzades per la Fundació Surt, entre d'altres propostes, la professionalització de la cura, la incorporació de la dimensió transnacional en la concepció de les

polítiques públiques, i tenir en compte, en les polítiques de gènere, que entren en joc diversos eixos de desigualtat. No totes les dones migrades són iguals.

FOTO: AHEM SHIBEL

FOTO: REMEDIOS MALVAREZ

(economia submergida, menys condicions laborals, treballs temporals, jornades parcials).

Inactivitat, quina inactivitat?

Darrere el concepte d'inactivitat, referit majoritàriament a les *mestresses de casa* (93,91%), es fa evident el concepte de treball que prioritza el que s'adscriu a l'esfera productiva i torna invisible el de la reproducció social.

També és molt alt el percentatge de dones que reben pensions no contributives (90,72%), no vinculades a les rendes directes del treball. I són majoria les dones en les feines sense remuneració en activitats socials, voluntariat, etc. (53,57%)

Les dones, en efecte, sempre han suportat la major part de la feina domèstica i la segregació sexual del treball ja existia, però tot demostra com les dones estan més preparades per reinventar-se la supervivència. Tot i així, com apunta Gil, pot passar que d'aquesta capacitat d'adaptació i de feina se n'aprofitin les parelles d'aquestes dones, menys acostumats a fer qualsevol feina, més exigents amb allò que volen i no volen fer i menys responsables de les tasques de cura, relacionades amb el benestar de les persones i de la família, i que per tant les dones segueixin assumint més feina, i més precària, que la meitat masculina de la població. Una conseqüència nefasta, a més, de les tensions i els problemes econòmics en l'àmbit domèstic, seria l'augment de la violència contra les dones.

El treball domèstic és públic

Cristina Carrasco explicava a les jornades *Repensar l'economia i els treballs des de l'experiència de les dones* organitza-

Dones recollint fresons

Vulnerabilitat i desigualtat global

El Banc Mundial va anunciar al març que les dones de 33 països, gairebé la meitat a l'Àfrica Subsahariana, són altament vulnerables als efectes de la crisi econòmica, i va predir augments de mortalitat infantil, de desescolarització femenina i reducció de sous.

L'Organització Internacional del Treball (OIT) prediu que la crisi econòmica global deixarà sense feina 22 milions de dones i farà créixer, encara més, la ràtio de dones en feines sense cap tipus de garanties ni condicions laborals aquest any, més que la d'homes.

Les dones estan suportant, segons la Confederació Sindical Internacional, una diferència salarial de gènere del 22,4%.

A casa nostra, del 28,88%.

Segons la UE, és d'un 17-20%.

La indústria, femenina i exportadora

Les dones constitueixen entorn del 60% i el 80% de la força de treball de la indústria exportadora als països en vies de desenvolupament, un sector que el Banc Mundial espera que es reduirà considerablement durant la crisi. Al nostre país la major part de dones treballa en el sector dels serveis, la majoria de llocs de feina industrials són ocupats pels homes. No així als països en vies de desenvolupament, en els quals moltes dones treballen a les *maquiles*, que són aquelles indústries el producte de les quals s'exporta, que no paguen aranzels i els beneficis que se'n deriven no es queden al país on es fabrica. La major part de treballadors de les *maquiles* són dones.

FOTO: ALCIA GÓMEZ

Algunes xifres mostren l'envergadura de les pèrdues de llocs de treball:

- 700.000 persones treballadores tèxtils i de roba a l'Índia van perdre la feina el 2008.
- Més de la meitat dels 40.000 llocs de feina perduts a Filipines provenien de processos d'exportació, on el 80% dels treballadors eren dones.
- Sri-Lanka i Cambodja han perdut cadascun 30.000 llocs de feina, gairebé tots de dones, a la indústria de la moda. Als dos països, aquesta indústria representa com a mínim la meitat dels ingressos de l'exportació.
- El sector de l'exportació a Nicaragua, en el qual predomina el treball femení, va perdre 16.000 llocs de treball el 2008.

Font: Oxfam Internacional Discussion paper, March 2009. Recull de recerques elaborat per Intermon Oxfam.

des per la Fundació Surt com el sistema econòmic basat en l'obtenció de béns individuals no assumeix les condicions de vida de la població i els considera una "externalitat", un efecte secundari, no prioritari; com el treball no remunerat no es considera part de l'economia i com és aquí on s'inicia el conflicte: el mercat és incapaç de reproduir la força de treball i està usurpant el temps de cura –igual que, per exemple, usurpa els recursos naturals– per mantenir-se. En les seves conclusions, el III Congrés d'economia feminista, celebrat el mes d'abril al Centre de Formació Feminista Carmen de

Burgos a Baeza, Jaén, denunciava "l'economia ortodoxa i el fonamentalisme de mercat, dominants en les facultats d'econòmiques i en les accions de govern", com les que ens han portat a la "situació de crisi en què ens trobem".

Cal valorar el treball imprescindible de cura, el que aporta benestar real a les persones. Teresa Torns, doctora en Sociologia i professora a la Universitat Autònoma de Barcelona, parla del "management" familiar. Les competències que requereix la gestió, en altres àmbits molt ben remunerada, en referir-se al de la cura es tornen invisibles. Torns apuntava,

“ Cal plantejar a fons polítiques, no només per salvar llocs de treball, sinó també per crear-ne. I el sector dels serveis, i concretament de la dependència, és clau ”

“ La crisi econòmica financera que amenaça el teixit social i el benestar de les persones se sobreposa a d'altres crisis ”

a les jornades organitzades per la Fundació Surt, la urgència de revisar les categories professionals. Gil recorda que sectors fins ara poc valorats i regulats, diferents dels adscrits en la vessant especulativa de l'economia —els que donen beneficis de forma ràpida—, són creadors d'ocupació. I han de ser font d'ocupació de qualitat. “No crec —afirma Gil— que les mesures aplicades estiguin tenint un impacte real per revertir la situació. Cal plantejar a fons polítiques, no només per salvar llocs de treball, sinó també per crear-ne. I el sector dels serveis, i concretament de la dependència, és clau”.

I és que encara cal reforçar molts sectors que no han rebut ajudes, ni se n'ha fet cap pla, com ara el del comerç, en el qual segons les dades recollides per l'Institut de la Mujer a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE, hi ha majoria de dones directives (el 52,19% de gerents d'empreses de comerç sense persones assalariades són dones -primer trimestre de 2009-). La segregació horitzontal també és visible en el nivell directiu.

Ningú dubta que les polítiques d'igualtat han de continuar i les dones han d'ocupar més càrrecs de decisió. Des de l'Institut Català de les Dones, la seva presidenta, Marta Sel-

FOTO: ALBERTO GULLIANA

Sabrina, conductora d'un camió. Cerro Vanguardia, Argentina 2007

va, afirma: “L'avenç en la igualtat d'oportunitats de dones i homes no només respon a una necessitat d'equitat, aprofundiment democràtic i justícia social, sinó també d'eficiència econòmica. Incrementar la inversió en les polítiques de dones afavorirà un desenvolupament econòmic equilibrat i sostenible”.

Un model de capa caiguda

La societat necessita de la meitat de la població que fins ara ha decidit ben poca cosa sobre el sistema econòmic, social i polític que està en crisi. Una crisi que és global, no tan sols a nivell territorial sinó de profunditat. “La crisi econòmica financera que amenaça el teixit social i el benestar de les persones se sobreposa a d'altres crisis, com la de la cura, l'ecològica, la del model econòmic i de desenvolupament, així com la moral i l'ètica”, deia un punt de les conclusions del III Congrés d'Economia Feminista. Raquel Gil, reconeix: “No podem dir que amb més presència de dones en la creació del sistema aquest hagués estat millor, però segur que hagués estat diferent”. Ha arribat el moment de comprovar-ho.

La concepció dualista espai privat-espai públic; treball domèstic-treball remunerat ha estat una invenció del sistema econòmic patriarcal. La crisi afecta de manera indivisible a la llar i al món laboral, i les solucions no es limiten al mercat sinó que passen per fer visible la feina de cura dins de l'estructura econòmica i col·locar-la en un lloc central. ■

Dado que EL CITY BANK dio hipotecas basuras que tuvo que saldar con petrodolares provocando una bajada de la bolsa en China que no pudo compensar la deuda externa de Suecia, usted está despedida.

Il·lustració: Diana Raznovich

Jugadores de l'equip femení del RCD Espanyol, 2008.

Grans fites i petites passes

Per **Silvia Majó**

Es crea la xarxa social Dona i Esport per posar en comú totes les iniciatives que estan impulsant les institucions i entitats per incrementar el número de dones en la pràctica i en la gestió esportiva

Montserrat Tresserras va decidir creuar el Canal de la Mànega des d'Anglaterra fins a França, fent el recorregut més difícil per aquest trajecte. Era l'any 1961 i la seva gesta tenia la singularitat de convertir-la en la primera dona del món a travessar el Canal en ambdós sentits. No era la primera vegada que omplia les pàgines de la història de l'esport femení. Uns anys abans, va ser la primera nedadora de l'Estat a travessar l'Estret de Gibraltar. Les seves fites, avui anònimes, obririen el camí de moltes altres nedadores que han assolit grans triomfs. Com també ho farien les de Mari Pau Coromines, la primera esportista de l'Estat finalista en uns Jocs Olímpics. Nedadora precoç, amb tant sols 13 anys, millorava el rècord d'Espanya en categoria infantil. Unes victòries que subratllaven el potencial de l'esport femení, en un moment on l'espai reservat per a les dones en els campionats esportius era totalment secundari. Les seves lluites individuals van anar unides a les de Montserrat Coromines que, casada i amb una filla, va ser campiona d'Espanya d'esquí en eslàlom, eslàlom gegant i combinada al 1959.

Tots aquests noms van iniciar, fa quatre dècades, la lluita per fer visible la presència de les dones en l'esport. Avui, en aquests noms se'n hi uneixen d'altres que obren camí i a més, compten amb la tímida complicitat dels mitjans de comunicació que, poc a poc, fan d'altaveu per a les seves gestes. Es tracta, en paraules de la coordinadora del programa Dona i Esport de Muntanya de la Federació d'Entitats

Excursionistes de Catalunya, Laura Samsó, de les noves "heroïnes" que s'allunyen d'aquelles primeres "transgressores" perquè les seves gestes compten amb una més que àmplia acceptació social.

Un canvi de nomenclatura que serveix per reconèixer a persones de tanta vàlua com l'alpinista Edurne Pasabán. Heroïna que fa tant sols unes setmanes, coronava el seu 12è 8.000 i que, de moment, lidera la carrera per ser la primera dona en assolir els 14 cims més alts del món. I també l'equip de natació sincronitzada, encapçalat per Anna Tarrés, que passarà a la història pels seus triomfs a Pequín 2008. Són noms més que reconeguts que lluiten junt a centenars de dones més, i que des de l'ombra de la pràctica o la gestió esportiva estan aconseguint petites victòries per la igualtat esportiva. Un objectiu llunyà que cada dia compta amb més adeptes per a què arribi a ser una realitat.

Ja tenim resultats

En el ciclisme per exemple, l'evolució en el nombre de llicències femenines ha crescut any rere any i segons la presidenta de la Federació Catalana de Ciclisme, Carme Mas, les bases presenten ja una tendència cap a la millora de la representació de les dones que fa pensar en avanços estructurals de pes. "En les categories infantils, cada cop més, la quantitat de nenes s'igualava a la de nens i aquesta és una dada molt important", assegura la primera dona que ha ocupat aquest càrrec en la història del ciclisme del nostre país.

Jornades de perfeccionament de barrancs. FOTO: ARXIU FECC

En aquest sentit, en l'esport, com també passa en la política, les estadístiques són molt versàtils i el seu missatge pot ser completament oposat en funció de com les utilitzem. Ara tot indica que toca fer-ho de forma optimista per tal de subratllar un cert increment de la presència quantitativa i qualitativa de les dones en el conjunt de l'esport que es practica al nostre país. Així doncs, es podria dir que actualment, les juntes directives tenen una mitjana del 15% de dones. Però això, no convida a l'optimisme. No obstant, si se subratlla que un 31% de les federacions esportives tenen més del 20% de dones en les seves juntes, les coses es veuen un xic millor. En concret, es tracta de 21 federacions esportives que en quatre anys, han doblat la presència de les dones en els seus estaments més alts. "Analitzant així les dades, hi ha motius per l'optimisme", subratlla la secretària general de l'Esport, Anna Pruna. Segons aquesta responsable esportiva, hi ha federacions que "no es mouen

conèixer quines activitats estan fent les altres federacions esportives i prendre'n nota. És cert que les millores en l'àmbit paralímpic són encara tímides, però també ho és que no deixen de multiplicar-se amb els anys. Així per exemple, en els Jocs de Pequín es va poder veure una dona cada tres homes esportistes i això és gràcies a la nova normativa del Comitè Paralímpic Internacional que ha obligat a tots els països a treballar en aquest terreny.

Poc consens de la comunitat esportiva

L'aprovació de nous decrets per assegurar un nivell mínim de participants femenines no compta amb el consens de tota la comunitat esportiva. La secretària general de l'esport de la Generalitat de Catalunya, Anna Pruna, sosté que la via del convenciment és la millor, no obstant això, assegura que "si no hi hagués un canvi significatiu, sempre existirà el recurs del decret". De fet l'aplicació de quotes o noves

“ Un 31% de les federacions esportives tenen més del 20% de dones en les seves juntes ”

de lloc", com la de caça o la d'automobilisme i és aquest immobilisme sectorial, el que fa que es rebaixi un resultat que millora amb el temps.

Les esportistes del passat i també les d'avui, les persones que es dediquen a la gestió esportiva i els i les representants de les institucions i de les federacions (que cada cop estan més convençudes de la necessitat d'aprofitar sinèrgies en aquests àmbit), han aconseguit aquest viratge en les dades. És per això que s'ha creat la xarxa social Dona i Esport. Es tracta d'un grup de mig centenar de persones, principalment dones que posen en comú, a través d'aquest entorn de relació a Internet, impulsat per la Secretaria General de l'Esport, totes les iniciatives que estan liderant les seves entitats per incrementar el número de dones esportistes. Gràcies a aquesta xarxa, la gerent de la Federació Catalana d'Esports per Cecs i Deficients Visuals, Rosalía Lázaro, pot

normes ha donat lloc a grans resultats, tot i que són encara molt puntuals. Un bon cas és la vela. En aquest àmbit el COI i la Federació Internacional han aconseguit equiparar la participació femenina i masculina als Jocs Olímpics gràcies a la normativa. El canvi ha estat notable des de Seul 88 quan només hi havia una categoria femenina. Més tard, a Barcelona 92, ja es comptava amb tres i, actualment, n'hi ha quatre. Unes xifres que segons la regatista olímpica Mònica Azón, s'han produït "gràcies al major suport de les institucions implicades". A això, i a la tenacitat de persones com Azón que, juntament amb altres olímpiques com Natàlia Via Dufresne, estan impulsant projectes de foment de la vela entre les dones.

Sense dubte, figures com Azón o Via Dufresne amb les victòries olímpiques i per tant, l'èxit de l'alt rendiment són grans indicadors de la capacitat de penetració de les dones

La Federació Catalana de Ciclisme està incrementant les competicions amb participació femenina. FOTO: ARXIU FCC

“ El 43% dels esportistes d'alt nivell són dones ”

en l'esport femení. A més, els seus triomfs i la seva participació en grans competicions mundials aporta energies renovades per tothom qui treballa per millorar, des de fa molts anys, les xifres de dones. A Catalunya, la tecnificació i l'alt rendiment esportiu ofereixen igualtat de condicions i segons la Secretaria General de l'Esport hi ha 459 esportistes d'alt nivell, dels quals el 43% són dones. En aquest sentit, segons Anna Pruna, “potenciar la pràctica igualitària és tant important com impulsar l'excel·lència de les esportistes, ja que així s'ofereix imatge”. És per aquest motiu que des de la Secretaria General s'aposta per una revisió de les condicions d'accés a l'alt rendiment estatal donat que “moltes federacions menysvaloren l'alta competició femenina amb l'argument que existeix escassa participació a les competicions continentals i mundials”.

Les esportistes creixen

Actualment, hi ha gairebé 121.000 llicències federatives femenines, el que significa que una de cada quatre porta el nom d'una dona. Els darrers 10 anys, les llicències de dones s'han incrementat un 25% de forma gradual. Per aconseguir aquest resultat han calgut desenes d'iniciatives puntuals liderades per clubs o federacions amb una clara convicció envers l'esport femení. Un bon exemple és la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC) que des de 2006 ha comptat amb el programa Dona i Esports de Muntanya. Un projecte que ha estat liderat per Laura Samsó durant quatre anys i que ha comptat amb el reconeixement del Govern espanyol i de la comunitat esportiva internacional gràcies al seu èxit. Avui el programa es troba a l'espera que la nova junta directiva de la FEEC aposti de nou per ell. De moment, ha aconseguit que més de 400 dones s'hagin introduït en esports com l'escalada, el barranquisme o l'excursionisme amb BTT. També la Federació Catalana de Ciclisme (FCC) pot dir ben alt que la seva contribució a la

millora de la participació femenina en l'esport ha donat ja els seus fruits. No només compten amb la primera presidenta de la història de l'entitat sinó que han aconseguit celebrar tres pedalades per a dones de BTT i en les marxes de cicloturisme la presència femenina ja es té en compte, cosa que sorprenentment, no passava fins fa poc. Però la feina feta cal consolidar-la i entre els projectes de la FCC hi ha la celebració d'una Copa Catalana només per a dones, la revisió de part dels reglaments actuals per igualar els premis de nois i noies i l'impuls de concentracions de la selecció femenina. Projectes molt concrets que com ja ha comprovat la presidenta de la FCC poden donar lloc a “grans resultats”.

Paral·lelament, la Federació Catalana de Piragüisme (FCP) també ha pogut constatar en els darrers anys que la millora de la presència femenina és una realitat en el seu esport. Gràcies a això, s'ha creat una nova modalitat de competició femenina, la Canoa per a dones, un projecte que era impensable quan Teresa Masó, membre del Consell Català de l'Esport, va començar a practicar piragüisme: “Durant anys vaig ser l'única dona del meu club que feia piragüisme d'aigües braves, mica en mica aquesta situació està canviant”. Per a l'expresidenta de la FCP i impulsora de la vocalia Dona i Piragüisme, Carme Adell, la millora és tant qualitativa com quantitativa “però no es pot baixar la guàrdia”. Adell va ser la primera entrenadora de l'equip femení Nacional d'Aigües Tranquilles entre el 1975 i el 1980 i té molt clar que el principal obstacle perquè les xifres puguin ser millors és que en “l'esport continuen governant només els homes”. ■

Més informació: www.esportidones.cat

CAP A UNA NOVA CONSCIÈNCIA

L'energia ha estat la responsable del nostre nivell de progrés com a espècie i l'energia ha de dur-nos al pas següent. Endesa, com una de les companyies energètiques líders en el món, té una gran responsabilitat en aquest repte: reinventar la nostra manera d'estar i viure al planeta. Per això, des d'Endesa assumim aquest compromís amb els fills dels nostres fills. No serà fàcil però, hi ha alguna cosa més apassionant que tornar a imaginar-ho tot?

Sala Blanca del Departament d'Enginyeria Electrònica de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona de la UPC

FOTO: ESTHER SANROMÀ

Per què les joves es resisteixen a l'enginyeria?

Tradicionalment, l'enginyeria ha estat un món masculí i ho continua sent: només el 24% dels seus estudiants són dones, enfront d'una mitjana del 54% del conjunt d'estudis universitaris. Estudis europeus assenyalen que els estereotips i "l'entorn hostil" en l'ensenyament, la indústria i les comunitats tècniques són els principals problemes que han d'afrontar les enginyeres.

Per **Irene Peiró**

Les dones encara representen menys d'un terç dels estudiants de carreres tècniques i d'enginyeria a la majoria d'universitats catalanes. L'exemple més evident, pel perfil tècnic dels estudis que s'hi imparteixen, és el de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), on més del 73% dels estudiants són homes, enfront d'un 27% de dones.

Aquesta, però, no és una tendència exclusivament catalana. La presència femenina de les dones a les facultats d'enginyeria arriba a una mitjana del 20% a nivell internacional, segons fonts de la Generalitat. Sí són, en canvi, fenòmens específicament catalans l'evolució a la baixa del nombre d'estudiants de les enginyeries i l'estancament del nombre de dones entre l'alumnat.

"Fa més d'una dècada, la presència de la dona a la facultat d'informàtica estava al voltant del 20%, però s'ha reduït fins al 10% i en els últims cursos es manté estable al voltant d'aquest percentatge", explica Maria Ribera, degana de la Facultat d'Informàtica de la UPC. Encara que pugui semblar paradoxal, ella és la dona que està al capdavant dels estudis més masculinitzats de la Politècnica: al darrer curs acadèmic, un 89,52% dels seus estudiants eren homes. També un estudi de La Salle de 2007

apunta a un descens en la proporció de dones respecte dels homes en les carreres més tècniques, sobretot d'enginyeria informàtica.

Però aquesta tendència a la baixa no és únicament una qüestió de gènere. Segons dades de la Generalitat, actualment s'està reduint en un 3% anual el nombre d'estudiants llicenciats en enginyeria. Per a molts joves, no paga la pena invertir tant d'esforç en uns estudis d'aquesta dificultat que els acabaran aportant una remuneració menor a l'esperada, tot i que aquesta sigui sovint una percepció errònia. Els titulats tècnics tenen la millor situació laboral d'entre tots els titulats universitaris, segons la majoria d'estudis. Però cal esforçar-se durant molts anys i tenir paciència per recollir els fruits i "la cultura de la immediatesa de la societat actual no va en aquesta línia", opina Ribera.

'Crisi vocacional' entre els joves

Aquesta *crisi vocacional* la constata també la Conselleria d'Innovació, Universitats i Empresa. Catalunya compta avui amb 98.000 professionals de l'enginyeria, 12.500 menys que els que caldria per arribar a la mitjana de la Unió Europea. Si no es

Elisa Sayrol

Jessica López

Maria Ribera Sancho

FOTO: ESTHER SANROMA

prenen mesures, el dèficit pot arribar als 25.000 professionals l'any 2015 i les empreses del sector ja han mostrat la seva preocupació.

Per revertir aquesta tendència, el Comissionat d'Universitats i Recerca va posar en marxa a principis d'aquest curs acadèmic el programa Enginycat, no només per fomentar l'interès de la joventut cap a l'enginyeria, sinó també per frenar l'alta taxa d'abandonament d'aquests estudis. Per revertir aquesta tendència, es convocaran per primera vegada el curs vinent 400 beques perquè els estudiants d'enginyeria puguin dedicar-se per complert a la seva carrera.

El programa Enginycat, amb una durada prevista de 5 anys, també contempla accions específiques per augmentar la presència femenina a les enginyeries, per a la qual cosa compta amb l'assessorament de la Comissió Dona i Tècnica, de la qual formen part les oficines d'igualtat de gènere de les universitats catalanes i l'Institut Català de les Dones. El pla parteix de la base que les dones "tenen major interès per estudis amb aplicació social", segons explica el responsable d'Enginycat, Lluís Jofre. Per això, es fan sessions i tallers de robòtica als instituts, que presenten als alumnes aplicacions tecnològiques en àmbits concrets.

Entre els estudiants de secundària, ja es vénen convocant anualment diversos concursos tecnològics, però enguany ha estat la primera vegada que el lliurament de premis de totes aquestes convocatòries s'ha aglutinat en l'anomenada Festa de l'Enginy. En

aquesta celebració del programa Enginycat es van guardonar el passat 16 de maig un total de 92 treballs, 32 d'ells de noies, una proporció que Jofre valora com a "molt satisfactòria".

Més enllà de la secundària, també hi ha molt de treball a fer des de les pròpies universitats. Segons el responsable d'Enginycat, el programa aposta per oferir una imatge més renovada dels estudis tècnics i potenciar les *noves enginyeries* amb aplicacions socials més clares, com ara les bioenginyeries o les vinculades al disseny o al sector multimèdia. "Amb aquests nous estudis, la presència de la dona anirà creixent", assegura Jofre, que destaca la ja alta presència femenina als estudis d'arquitectura, l'única facultat de la UPC amb majoria de dones, que representen el 52% de l'alumnat. El responsable d'Enginycat reconeix, però, que a les "enginyeries dures les coses van més lentes i difícilment poden anar millor que als països veïns".

Sortides professionals més atractives

A més del programa Enginycat, un altre instrument per fomentar la presència de la dona a les carreres tècniques i d'enginyeria són els plans d'igualtat de les pròpies universitats. Com el programa de la Generalitat, els plans d'igualtat aposten per fer visibles les sortides professionals més atractives per a les dones en aquells estudis on són minoritàries, però, més enllà de l'alumnat, aquests programes d'acció volen fomentar la igualtat de gènere en totes les esferes de la universitat. Entre els objectius més recurrents, estan fomentar la presència equilibrada dels dos sexes entre els càrrecs de major responsabilitat, la conciliació de la vida laboral i familiar, l'ús del llenguatge no sexista o la introducció de la perspectiva de gènere en els continguts curriculars.

En el cas de la UPC, el programa d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes s'emmarca en un pla director més ampli que contempla també mesures per combatre la discriminació per raó de discapacitat. Entre tots els aspectes contemplats pel pla, tant Ribera com la directora de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona (ETSETB), Elisa Sayrol, paren especial atenció a la conciliació. En aquest punt, ambdues lamenten que encara no se'n percebin els resultats. Sayrol explica que, en dedicar més temps a la vida familiar, "les dones perden possibilitats de promoció, ja que el progrés professional continua estant lligat a la productivitat".

Sayrol i Ribera van ser les primeres dones de l'Estat en dirigir

L'impacte dels estereotips

La combinació dels estereotips de gènere, basats en la tradicional divisió del treball, i els estereotips relacionats amb les professions, que tenen un impacte en la segregació de les considerades femenines i masculines, són dos forts obstacles que s'han anat enfortint al llarg dels anys i es consideren responsables de les barreres que troben les noies alhora d'escollir professió. A partir de la constatació d'aquests dos clixés i de la forma com operen a la nostra societat, l'Associació Europea de Dones en Ciència, Enginyeria i Tecnologia (WITEC) va portar a terme un programa anomenat *Trencant estereotips* www.tackling-stereotypes.org que li ha permès identificar l'impacte dels estereotips en l'educació i la orientació professional i experimentar amb propostes d'intervenció.

facultats de telecomunicacions i informàtica respectivament, tot i que actualment dues dones més dirigeixen facultats de la UPC, que compta amb un total de 17 centres. Com a pioneres del sector, subratllen la dificultat de compaginar la seva vida professional i personal a causa de les actuals característiques de la carrera acadèmica.

Tot i que sí han percebut una major contractació de dones per al professorat i un creixement de les dones als doctorats, també lamenten el sostre de vidre encara existent per accedir al lloc de catedràtica. Enfront de 243 homes en aquets càrrec, només hi ha 16 dones.

A curt termini, tampoc no es pot garantir la paritat als òrgans de direcció en facultats d'aclaparadora majoria masculina, però sí es compleix el requisit mínim exigint pel pla d'igualtat de la UPC: la representació de les dones als equips directius sempre és igual o superior a la proporció femenina de cada àmbit o departament. Davant d'aquestes mesures per fomentar la igualtat de gènere, Sayrol explica que els homes "reaccionen amb molta prudència i són molt políticament correctes".

El gènere no està a primera línia

Però, "el tema del gènere no és una de les problemàtiques que estigui a primera línia de la facultat, sempre hi ha altres prioritats", assegura Sayrol. Segons la directora de Telecomunicacions, la presència majoritària d'homes no suposa cap problema per a les dones que estudien a la universitat. És el cas de Jèssica López, estudiant d'informàtica, per a qui no existeix "un ambient sexista" a la seva facultat.

Encara és menor que a les facultats d'enginyeria la presència femenina als estudis de formació professional d'aquesta matèria, quan precisament aquest és el perfil més demandat per les empreses. A la manca de professionals de l'enginyeria que pateix Catalunya, se li afegeix aquest segon factor: hi ha un desajust entre el que demana el mercat de treball i el que es deriva del sistema educatiu. Jofre explica que al món laboral "hi ha més espai per créixer en el camp de la formació professional", de manera que, en moltes ocasions, es contracta als professionals de l'enginyeria i de l'enginyeria tècnica per llocs de treball per als quals estan sobrequalificats i cobren un salari més baix que el que els pertocaria. "Això desmotiva, alhora, els joves a estudiar

enginyeria i es genera un cercle viciós", assenyala Jofre. Per la qual cosa, el programa Enginycat dedica un eix d'actuació a fomentar els estudis de FP de la branca d'enginyeria.

Enginycat també contempla la celebració de jornades internacionals de bones pràctiques per fomentar la vocació d'enginyeria entre els joves. Pel que fa a la igualtat de gènere, Jofre nega que es pugui establir cap país de referència, tot i que destaca Suïssa com a país amb més titulacions de les enginyeries més modernes, que aglutinen una major presència femenina.

De les seves experiències a l'estranger, Sayrol i Ribera destaquen la importància de la dona en el sector de l'enginyeria a països com Veneçuela i Malàisia. La primera va assistir a un lliurament de diplomes on la majoria de titulades eren dones, cosa que Sayrol atribueix al fet que les dones veneçolanes "han de demostrar que valen tant o més que els homes". Per la seva part, la degana d'Informàtica afegeix: "Jo vaig estar a Malàisia, on hi ha un fort desenvolupament de les TIC, i allà moltes noies fan enginyeria, perquè veuen que si estudien enginyeria tenen un futur claríssim".

Casos com aquests demostren que cap factor genètic "fa menys vàlides a les noies per estudiar enginyeria". Així ho creuen tant Sayrol com Ribera, que atribueixen la menor presència de la dona en aquests estudis a la tradició i la "pressió cultural". La degana d'Informàtica conclou: "Les dones són més bones en la seva relació amb els clients, portant equips, buscant solucions als problemes... i a nivell tècnic són igual de bones que els homes". ■

El sexisme latent

De l'estudi de la Universitat de Cambridge per la Comissió Europea *Polítiques de suport al software lliure i obert. Gènere, informe i conclusions*, que s'ha dut a terme sobre la població europea, d'Estats Units i Índia dóna com a causes dels descens de participació femenina en la indústria tecnològica el sexisme latent que relega les dones a tasques menors, des de les quals resulta difícil aconseguir reconeixement. Aquest estudi indica que els seus segueixen la tendència històrica de ser més baixos per les dones, malgrat es realitzi el mateix treball.

FOTO: ESTHER SANROMA

Sala Aneica del Grup d'investigació de Compatibilitat Electromagnètica de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona de la UPC

Isabel Coixet,

directora de cinema

“Ens
aconcentem
amb reivindicar
la igualtat
i hauríem
de demanar
més de tot”

ENTREVISTA

La directora de cinema espanyola més internacional, Isabel Coixet, ha rendit homenatge a John Berger amb l'exposició *From I a J*; en el Festival de Cannes va estrenar la seva darrera pel·lícula *Mapa de los sonidos de Tokio* i ultima un espai al Pavelló de l'Exposició Universal de Shanghai. Una trajectòria envejable per entendre el seu art de remenar cireres.

Directora de culte en els seus inicis, Isabel Coixet és cada vegada més un fenomen de masses al nostre país i també més enllà de les nostres fronteres.

Li ha costat molt aconseguir el reconeixement del públic?

Un director necessita que les seves pel·lícules agradin a un cert públic, perquè sinó no hi ha supervivència del seu treball. Però jo mai he realitzat les meves pel·lícules buscant el reconeixement del públic, sempre he explicat el que sentia, allò que volia en cada moment. A mi, pel carrer, la gent no se m'apropa tant per l'admiració i el reconeixement, sinó

per dir-me que se sent propera a les meves històries, als meus personatges.

Creu que el fet de ser dona incrementa les dificultats per dur a terme un projecte cinematogràfic?

En el cinema, com en qualsevol altre àmbit de treball, el ser dona suposa tenir una motxilla extra. És com fer una cursa de *footing* amb talons. Crec que al ser dona, una ha de cridar més fort, estar demostrant contínuament que val i, sobretot, no t'has de queixar. El problema de les dones és que demanem poc, hauríem de demanar més. Ens concentem amb reivindicar la igualtat i hauríem de demanar més de tot: més sou, més llocs de treball, més reconeixements...

“ Ser dona és com fer una cursa de ‘footing’ amb talons ”

S’ha sentit alguna vegada discriminada dins del seu sector?

A vegades la discriminació adquireix tons molt subtils. Per exemple, en el meu cas, molts crítics de cinema han volgut reduir el meu treball a cinema femení, a cinema de llàgrimes, sentimental i és una manera de reduir el que faig. Només m’ha passat en aquest país i no pas a fora. El mateix anàlisi cinematogràfic no s’aplica als treballs dels homes.

Ha rebut molts premis, tant a l’estranger com aquí, però sembla que se sent més còmode treballant fora d’Espanya. Creu que això ha estat ben entès? O pel contrari, la seva forma de treballar crea susceptibilitats en un país on ni els seus dirigents polítics parlen bé l’anglès?

A Espanya he rebut molts premis, gairebé et diria que més que a fora. Però el fet de qualificar el meu cinema com a transnacional m’ha empipat molt, perquè, en el fons, cada autor és cada autor i jo, per una sèrie de circumstàncies personals, vitals, he fet pelis fora. Quan dic que em sento més lliure fent pel·lícules fora que aquí és perquè m’inspira més enfrontar-me a territoris en els que no he viscut i que són nous per a mi. Prefereixo explorar noves ciutats, noves cultures, noves formes de veure la vida que fer films al meu barri explicant allò que ja sé i que ja conec.

Després de veure *From I a J* al Centre Arts Santa Mònica de Barcelona, una instal·lació visual ideada com a homenatge a John Berger i quan veiem el seu projecte de Shanghai per a l’Exposició Universal, podem pensar que realment és una artista polifacètica, sense oblidar que també col·labora a premsa i ha realitzat algun projecte teatral. Sent una dona que supera sense dificultat els reptes, això li pot aportar enemistats?

Està clar que a totes les capelletes del món de l’art o d’altres, els hi fa nosa les interferències. Però a mi la instal·lació se’m va ocórrer perquè conec i admiro John Berger i era una forma de fer-li un regal i ni m’ho vaig plantejar. Si sorgís una altra oportunitat semblant, no dubtaria ni un instant en dur-la endavant.

Conforme ha anat creixent com a professional, té la sensació de què té entre les seves mans un poder, una capacitat d’influir que fa que es senti molt més responsable del seu treball?

Crec que em sento responsable del que faig des de sempre. És una responsabilitat instintiva. En general, procuro no pensar massa en això, perquè no condueix a res, que és quelcom narcisista.

Es parla molt del punt de vista femení del cinema, de la literatura, de l’art, etc. Quan li pregunten pel punt de vista femení del seu treball, en què pensa?

La veritat és que aquesta qualificació és una cosa que a una no li toca decidir. Jo no vaig a rodar les meves pel·lícules pensant “sóc una dona, sóc una dona”. Jo vaig a rodar sent jo mateixa, amb la meva motxilla a les espatlles, les meves referències, les meves vivències, les meves inquietuds, el fet de ser dona influeix però també influeixen altres factors. Ara bé, insisteixo, fer aquesta distinció no em correspon a mi.

Però el que sí és veritat és que encara que no sempre els seus protagonistes són dones, sí que mostra històries de dones. Es sent més còmoda o és una simple casualitat?

Jo em sento igual de còmoda amb protagonistes masculins que femenins. En el cas de la darrera pel·lícula que he filmat, és un protagonista masculí qui ens explica la història i no és només la història de Ryu, sinó de tres personatges, dos d’ells homes.

No vull desvetllar el final de *Mapa de los sonidos de Tokio*, però diguem que l’amor és el fil conductor de l’obra. Creu que les dones tractem els sentiments, en la ficció i en la realitat, de manera diferent que els homes?

Sincerament, crec que no. Ara estic llegint la novel·la *Sangre de dragón*, on l’autor és un home i la protagonista una dona i em sembla una de les veus més creïbles de la literatura que he llegit. La realitat és que hi ha retrats de dones fets per homes que són encertadíssims, fet que demostra que un home pot posar-se des del punt de vista d’una dona. Jo, en molts casos, he treballat els personatges des del punt de vista masculí sense que em suposi cap problema.

En algun moment li hagués agradat ser un home?

Si et sóc sincera, sí, una estona per provar. Em sembla que és una fantasia que tenim totes. Crec que als homes també els hi agradaria en algun moment ser dones. M’encantaria provar-ho una estona.

Creu que en la societat actual la situació de la dona és diferent que la de l’home?

Mira, en el primer món podem comptar amb les eines necessàries per canviar les coses. Una altra cosa és que volguem fer-ho o no. A vegades, no ens donem compte i nosaltres som les nostres pròpies enemigues i hauríem de canviar, evitar demanar les coses per la porta del darrere i amb el cap cot. Però això, en realitat, no és un problema, l’autèntica lluita es troba als carrers del lemen, Iran, Iraq... on només el fet d’anar en bicicleta suposa un avançament. El valor que ha de tenir qualsevol dona per transgredir les normes ha de ser enorme. Aquí tenim la sort de què només hem de creure que és possible, perquè és possible, i hem de posar-nos *manos a la obra*. ■

Carmen Domingo

Un jove amb rul·los a casa seva, carrer 20 Oest, ciutat de Nova York, 1966.

No homes ni dones, sinó tot el contrari

La identitat de gènere i la lluita transsexual

Per **Joana Gallego**

És una delícia sentir parlar a la Marina, en Pol o en Miquel, membres de la Xarxa d'Acció Trans i Intersex de Barcelona. Expliquen amb naturalitat i senzillesa la realitat dels que anomenen *trans*. Res a veure amb els estereotips que dels transsexuals donen els mitjans de comunicació. Aquest nois i noies estan decidits a demostrar al món que la transsexualitat no és una malaltia mental, que són persones que tenen una vida com els altres i que, sobretot, no són monstres.

Vaig a una xerrada sobre transsexualitat al Centre Cívic de Sant Andreu. A la meua classe de Periodisme de societat estem treballant el tema i també els vaig convidar un dia. Però vull saber una mica més del seu plantejament i me'n vaig a Sant Andreu, on també aprofito per conèixer altres *trans*, com la Gina, la Joana, la Nadia o la Marta.

Qüestionen la tradicional divisió entre homes i dones que es basa en el sexe biològic. Ells i elles han nascut amb uns genitals, però per desenvolupar-se d'acord amb els seus sentiments, el seu desig i la seva coherència interna, han necessitat adoptar el gènere del sexe contrari. Això és tot. Però per aconseguir una cosa tan simple han hagut de passar per un llarg camí on ha hagut de tot: incomprensió, rebuig, consultes interminables amb psicòlegs i psiquiatres que han de determinar si manifesten el que els experts anomenen "disfòria de gènere" que és el nom tècnic amb què es coneix aquesta situació.

"Només als *trans* se'ns pregunta si el gènere és tant important per viure –diu en Miquel–. Totes les persones necessiten sentir-se acceptades pel seu entorn i a mi el mínim que em deien era *marimacho* vint vegades al dia".

Viure d'acord amb sentiments i ment

Els transsexuals senten que el seu cos no està d'acord amb el seu sentiment, amb la seva ment. Volen desenvolupar-se i viure amb el gènere que senten com a propi. Però aquesta elecció està farcida de problemes i entrebancs, és clar, perquè la nostra societat ha determinat que les persones només poden ser homes i dones si han nascut mascles i femelles, respectivament.

Tenir un sexe i desenvolupar un gènere diferent és un *trastorn mental*, segons els manuals internacionals de diagnòstic. Però cal recordar que també els homosexuals i les lesbianes estaven considerades fins el 1990 com a malalts mentals. Precisament, s'ha declarat que el dia 17 de maig sigui el Dia Internacional contra l'Homofòbia i la Transfòbia, perquè va ser aquest dia quan l'OMS va deixar de considerar l'homosexualitat una malaltia mental.

Sentint parlar a en Miquel, la Marina, en Pol, la Marta, la Gina o la Joana és fàcil adonar-se que, efectivament, no són persones malaltes. Són persones que han decidit viure la vida en coherència amb el que senten. I això, que és una decisió sensata i valenta, està plena de problemes: només treure el

carnet d'identitat, ja comencen els problemes. Tot i així, des que es va aprovar la Llei d'Identitat de Gènere, és més fàcil canviar-se el nom. Però el via crucis mèdic no se l'estalvia ningú. Un metge ha de diagnosticar que, efectivament, la persona pateix d'una disfòria de gènere permanent, la qual cosa significa un munt de preguntes, proves i exàmens clínics que els *trans* consideren humiliants i indignes.

Els transsexuals a Espanya constitueixen un col·lectiu que, segons les fonts que es consultin, oscil·la molt. L'Associació AET-Transsexualia estima que hi ha uns 8.000 casos, mentre que la Fundació per la Identitat de Gènere recull 31.938. D'aquests, la majoria són transsexuals femenines (d'home a dona) amb 23.770 casos i 8.168 transsexuals masculins (de dona a home). Per una altra banda, els transsexuals diagnosticats només serien 2.826 dels quals 2.103 serien d'home a dona i 723 de dona a home. Seria interessant preguntar-se el perquè d'aquesta majoria de transsexuals femenins: tenen les femelles, malgrat l'opressió tradicional, menys necessitat de canviar de gènere? Estan més conformes amb la seva identitat? Hi ha raons biològiques o socials en aquesta diferència? O senzillament les transsexuals femenines són més visibles? De moment no tenim moltes respostes.

En qualsevol cas, el que sí sembla interessant és donar a conèixer aquesta realitat de la transsexualitat per a què la societat deixi de relacionar-la exclusivament amb el *travestisme* i la prostitució. Segons la ILGA, l'associació internacional més important que agrupa a les persones lesbianes, gays, transsexuals, bisexuals o transgènere, el 80% dels transsexuals femenins han tingut la prostitució com a única sortida laboral. És una reivindicació del col·lectiu que la prostitució no sigui l'única sortida que pot tenir una persona transsexual, i de fet, ni la Marina, ni en Pol, en Miquel, la Marta o la Nadia han pensat ni remotament dedicar-se a aquesta activitat. Són persones que han desenvolupat una professió com qualsevol altra: estudiants, professores, funcionàries, etc.

Encara sabem poc de la transsexualitat i de l'abast d'aquesta situació en la nostra societat, que configura un dels últims tabús. Per una altra part, el tema quasi sempre és abordat pels mitjans de comunicació des del punt de vista de l'espectacle, el morbo o la curiositat. Just ara ens adonem que si bé la divisió sexual ha cimentat la nostra cultura, resulta que el gènere –la identitat de gènere–, s'està revelant més important si cap que pertànyer a un o altre sexe. Els gèneres desapareixeran? Serà irrellevant tenir un sexe o l'altre? Què definirà ser home o ser dona? Què és allò masculí i allò femení? El debat, complex i apassionant, que iniciaren les estudioses *queer* sembla que també ja està al carrer. S'admeten apostes.. ■

L'OMS, la transsexualitat i la diversitat afectiva

La transsexualitat va ser registrada com a malaltia per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) al Catàleg Internacional de Malalties de 1980 (CIM). I l'Associació Americana de Psiquiatria la inclou en el seu manual, el *Diagnostic and Statistical of Mental Disorders (DSM-IV)*. Aquest manual és la referència internacional més citada per descriure els trastorns psiquiàtrics, i el cavall de batalla de l'activisme trans en tot el món. L'objectiu és aconseguir que la disfòria de gènere sigui eliminada de la propera revisió del manual que es publicarà l'any 2012. Per això, les associacions estan

duent a terme diferents campanyes de sensibilització. La Federació Estatal de Gays, Lesbianes, Transsexuals i Bisexuals (FELGTB) ha declarat l'any 2009 com el de la diversitat afectiva en l'educació, i ha fet públic un informe sobre la situació d'homofòbia i transfòbia que es viu a l'escola. Els nois i noies transsexuals pateixen violència física i psicològica no només en els centres educatius, sinó també al carrer o en el nucli de les famílies, que si bé ara estan més obertes a acceptar l'homosexualitat o el lesbianisme, no ho estan tant quan es tracta de canvis en la identitat de gènere. L'actitud

d'incomprensió i rebuig envers la transsexualitat és molt forta.

Segons l'informe de la FELGTB, un 22% dels enquestats (325 joves d'entre 18 i 25 anys) ha patit violència psicològica o física en el nucli de la família; un 56,2% en el seu centre d'estudis; un 67,2% al carrer. En aquesta enquesta només han participat 5 persones que es definien com a *trans*, sent la resta gays o lesbianes. ■

Dades recollides en el llibre *Transsexualidad, intersexualidad y dualidad de género*, de José Antonio Nieto, Edicions Bellaterra, 2008.

Presentació de la recerca a càrrec de les periodistes (d'esquerra a dreta) Marina Bru, Sara Masó, M. Eugenia Ibáñez, M. Àngels López, Teresa Rubio.

El llarg camí cap a la consolidació professional

La presència de les periodistes durant el franquisme i la transició ha estat objecte d'una recerca que mostra la lenta incorporació de les dones a la premsa

L'any 1982 una mitjana de nou dones treballaven en la redacció dels diaris d'informació general. No sembla un nombre massa elevat, sobretot si comparem aquesta dada amb la situació actual, en la qual més de la meitat dels i de les estudiants de les facultats de comunicació són dones i, aquesta majoria a les aules, també es veu reflectida a les redaccions dels mitjans. Ara bé, si tenim en compte que només 16 anys abans, l'any 1966, el nombre de dones periodistes per diari no arribava a cinc, podem veure que durant aquest període, la presència de les professionals va augmentar en gairebé un 100%. De la mateixa manera, també augmenta el nombre de textos publicats per dones. I ho fa al mateix ritme: també es dupliquen.

Aquesta és una de les conclusions de la recerca *Les periodistes al franquisme i a la transició (1966 – 1982)* elaborada per un equip de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya. L'objectiu principal de la investigació és conèixer l'evolució de la presència de les dones periodistes als diaris d'informació general a Catalunya des de la promulgació de la Llei de Premsa i Impremta de 1966 –coneguda com la Llei Fraga– fins l'arribada al poder del PSOE, data que es considera la consolidació de la democràcia.

L'augment progressiu de les periodistes als mitjans, però, no es realitza de manera equitativa a totes les seccions del diari.

Al llarg d'aquest 16 anys, la presència de periodistes dones publicant articles d'opinió, per exemple, no evoluciona d'una manera gaire significativa. El percentatge d'articles que les dones publiquen l'any 1966 i el 1982

és molt similar i representen, en tots dos anys, només al voltant del 8% de tots els textos d'opinió dels diaris; la qual cosa significa que més del 90% estaven escrits per homes. I a més, es percep un canvi en la temàtica de les opinions publicades: augmenten aquelles que fan referència a esdeveniments culturals. És a dir, a mesura que hi ha més dones articulistes, els seus escrits es dediquen majoritàriament a crítiques de cinema, teatre, etc. i menys a fer anàlisi de l'actualitat.

Temes femenins

L'any 1966, més de la meitat dels articles publicats per dones els podríem englobar en una secció anomenada *Llar i moda*. És a dir, escriuen sobre temes que tradicionalment s'han considerats femenins. Durant aquests 16 anys, les periodistes comencen a ocupar seccions ocupades fins aleshores per homes com ara l'economia, els esports, la política nacional i internacional, però, malgrat tot, la gran majoria d'articles signats per les profes-

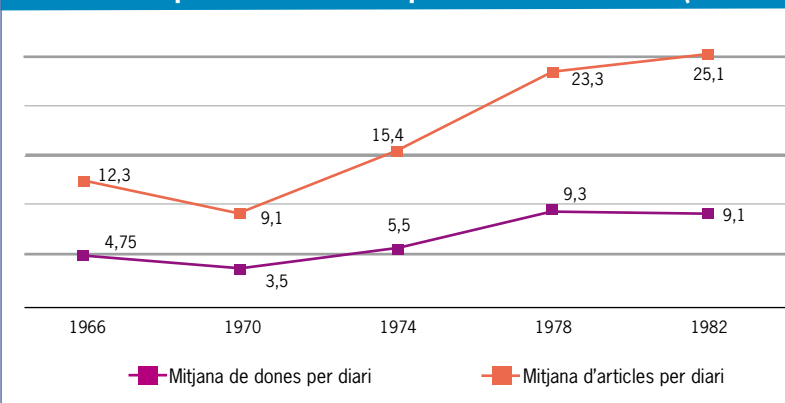
sionals es continuen trobant en les seccions anomenades *toves del diari*. Així, l'any 1982, més del 56% dels textos informatius signats per dones fan referència a temes de societat, llar i moda i cultura.

Aquesta dinàmica respecte a com les dones es van incorporant a les redaccions del mitjà de comunicació és molt similar a totes les capçaleres analitzades, independentment de la seva línia editorial. Només trobem una excepció: *Mundo Diario*, rotatiu que esdevé, dels 10 que conformen l'anàlisi, el més feminitzat. Així, l'any 1978, el 37% de totes les unitats informatives signades per dones van ser publicades en aquest diari.

A més, *Mundo Diario* va ser l'únic mitjà analitzat on hem trobat una dona en el seu staff directiu: María Eugenia Ibáñez, la qual va exercir de sotsdirectora. Aquest fet no hauria de sorprendre'ns, més aviat explica perquè encara avui, 30 anys més tard, costa trobar dones en els òrgans de direcció. ■

Mavi Carrasco

Recerca: les periodistes al franquisme i a la transició (1966-1982)

Rosa Maria Calaf,

periodista i presidenta de la Fundació del Centre Internacional de Premsa de Barcelona

“ La informació és un dret, no ho oblidem pas ”

Transmet sinceritat, transparència i molta coherència al llarg de tot el seu discurs i, sobretot, creu fermament en els pilars ètics de la seva professió, el periodisme. La nova presidenta de la Fundació del Centre Internacional de Premsa de Barcelona (CIPB), Rosa Maria Calaf (Barcelona, 1945), és llicenciada en Dret i en Periodisme, però des d'un bon principi s'ha dedicat de ple als mitjans de comunicació. Va iniciar la seva carrera professional a la ràdio, per després entrar a la televisió, on hi ha estat 38 anys, fins que RTVE decideix prejubilar-la arran del polèmic ERE.

Calaf va entrar a TVE l'any 1970; després va formar part de la fundació de Televisió de Catalunya, l'any 1983, com a directora de programació i producció, per després retornar a TVE i arribar a ser la corresponsal més veterana de la televisió pública estatal, que ha transmès les seves cròniques des de Nova York, Moscou, Hong-Kong o Pequín. La passió per viatjar li ve del seu avi, qui l'any 1928 ja viatjava a l'Índia per plaer i per negoci. “Sempre he volgut ser corresponsal, reportera, conèixer de primera mà els fets que passen arreu. Crec que aquesta és la missió del periodisme: la de mostrar la diversitat existent amb el màxim rigor”.

La lluita per la llibertat de premsa

“Actualment, observo que els màxims responsables dels mitjans de comunicació donen més vàlua a allò impactant que no pas a allò realment important. I, així, el periodisme no va bé”.

Com a guanyadora de molts i prestigiosos premis com l'ONDAS l'any 2001 o l'Ofici de Periodista del Col·legi de Periodistes de Catalunya (2003), entre d'altres, ha pogut parlar públicament de la importància del periodisme lligat a un país democràtic i de la lluita per la llibertat de premsa. “Actualment tenim més països sense llibertat de premsa que amb ella. Per exemple, Filipines és

un dels països on maten anualment més periodistes. Crec que ens toca arremangar-nos, tornar a la lluita”, denuncia Calaf, tot assegurant que el problema actual del periodisme és la influència econòmica i política. Considera fatal que no es pugui parlar d'una empresa, perquè simplement és accionista de l'empresa on treballa. “Ens hem de convertir en simples lectors de comunicats de premsa? No podem fer investigació per dir el que realment passa?”, pregunta Calaf. Aquest tipus de danys col·laterals, diu, sumats als ja coneguts problemes clàssics del món periodístic, com l'assassinat de periodistes a Moscou o Nàpols o el mal tracte a les periodistes en certs llocs, són terribles per al periodisme. “Tenim l'obligació de denunciar públicament tots aquests atemptats contra la llibertat de premsa i iniciar accions des de les entitats periodístiques i amb el conjunt de col·legues que ja estem de sortida. La informació és un dret, no ho oblidem pas”. Li agrada citar una frase del periodista Jefferson que diu: “Una societat no pot ser lliure si no està ben informada”.

Des d'abril, Rosa Maria Calaf és la presidenta de la Fundació del CIPB, prenent el relleu al periodista Xavier Batalla. Comenta que l'ha sorprès positivament la bona acollida que està rebent a Barcelona per part de tothom, sobretot per part dels col·legues. “Com a presidenta, duré una línia continuïsta, tot millorant l'aparat tecnològic del CIPB. Hem de tenir WiFi i millors eines de treball”. A partir de juny iniciarà un programa de visites a Catalunya per a què els corresponsals estrangers acreditats a Madrid puguin venir a casa nostra i conèixer de primera mà els nostres temes i projectes. I també s'ha proposat fer esmorzars informals a Madrid per als corresponsals amb l'objectiu de què coneguin diferents personalitats catalanes d'àmbits diversos. Tot això amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya. ■

Esther Molas

Té riscos la custòdia

Entre el món ideal i la realitat

Per **Marisa Fernández***

L'atribució de la guarda i custòdia dels fills i filles menors és una de les mesures més importants que es prenen en un trencament de parella. De manera general la cura dels fills s'ha atribuït a un sol progenitor, preferentment la mare, però en els últims temps, la guarda i custòdia compartida o alterna entre ambdós progenitors és al centre del debat jurídic i social.

Per abordar adequadament la figura emergent de la guarda i custòdia compartida, cal contemplar l'actual distribució dels rols a les famílies. Encara avui, les dones suporten majoritàriament el pes de la cria dels fills i filles en l'organització familiar. Assumir aquesta funció, suposa prioritzar els interessos familiars sobre els propis interessos. És indiscutible que existeix una diferència de gènere, i malgrat que ha anat canviant en algunes famílies i entorns socials, el cert és que encara existeix una asimetria de rols dins de la parella heterosexual, i el temps dedicat a les tasques de la llar i a la cura dels fills continua recaient desproporcionadament sobre les dones.

Castells i Subirats¹ assenyalen que un estudi de 2007 sobre 17.000 pares i mares espanyols amb nens menors de 4 anys, va concloure que tot i que hi ha una certa evolució en el repartiment del treball domèstic, la cura de les criatures continua sent majoritàriament responsabilitat de les mares. Mentre que el 38% de les mares arribaven a casa abans de les 16 hores per a cuidar dels seus fills, el 50% dels pares arribava després de les 19 hores; un 90% de les mares prepara la

roba pel dia següent i un 71% s'aixeca per les nits si els nens ploren.

A Catalunya, les dades difereixen poc: mentre que un 84% de pares i 78% mares treballen fora de casa, un 55% de mares arriba a casa abans de les 18 hores per només un 28% dels pares, i un 60% dels infants diuen que quan arriben a casa està la mare.

La nostra experiència professional és que moltes sol·licituds de guarda i custòdia compartida són un instrument per eludir el pagament de les pensions alimentàries de les filles i els fills i per obtenir l'ús de l'habitatge familiar. La custòdia compartida com a opció prioritària discrimina i devalua el treball de la persona cuidadora primària, generalment la mare, i perpetua els mites de la negació d'accés dels pares al fills, els mites de les falses denúncies i de l'alineació de parentiu, com si succeïssin freqüentment quan en realitat aquestes conductes rarament es donen.

La guarda i custòdia compartida és, en el món ideal i paritari, la millor situació familiar. Moltes dones lluiten diàriament per aconseguir que canviï la inèrcia de les relacions familiars, però tancar els ulls a la realitat provoca situacions de discriminació envers les dones, situacions maquillades de presumpta igualtat. ■

*Advocada, membre de Dones Juristes

¹ Castells, M i Subirats, M. 2007. *Mujeres y hombres, ¿un amor imposible?*, ALIANZA, Madrid

La custodia compartida?

IL·LUSTRACIÓ: KAP

La mancança del referent patern

Per **Cristina Tenas i Rosell***

Associació de Dones per la Igualtat i la Custòdia Compartida (ADICC) ho té clar. Els infants tenen pare i mare, des del moment en que es concep la nova vida i ja per sempre. La corresponsabilitat en l'educació, tinència, cuidats de salut, acompanyaments a escola, etc., no té gènere. El referent d'ambdós progenitors en la vida quotidiana de qualsevol infant no només és necessària i vital, sinó que forma part dels drets de la infància reconeguts per l'ONU i els drets humans.

Els radicalismes de gènere, masclisme o feminisme radicals, estan abocats a desaparèixer sota els seus propis residus d'odi i exclusió. Cap dels dos col·lectius respecta el dret fonamental a la no discriminació, a la igualtat, i molt menys el dret dels infants a tenir pare i mare.

Fins i tot la nació nord-americana, reconeguda universalment com una de les societats més avançades, i a l'hora considerada en molts casos ferotge com a referent cultural, a l'hora d'abordar aquest repte social ha sabut, no ara, sinó des de fa dècades, resoldre els conflictes derivats del divorci amb èxit, acumulant experiència suficient com per a extreure dades i conclusions del que funciona i el que no, en l'entramat de divorcis i separacions.

Dels nombrosos estudis efectuats a EUA es desprèn que els fills que després del divorci han viscut en custòdia monoparental (quasi sempre de la mare) tenen més tendència a desenvolupar actituds

agressives, delinqüencials i conflictives pel que fa al tracte amb els seus iguals. Parlem de percentatges esfereïdors que qualsevol persona interessada pot cercar a Internet, ja que són públics.

Recordem que al nostre país, les custòdies monoparentals a favor de la dona, rondan el 97%. Podem per tant, sense ésser expertes en matèria social, extreure conclusions de quin és el lamentable futur de la generació dels nens ara afectats per divorcis i separacions. Adults del demà amb personalitats cimentades en la mancança del referent patern.

Creiem que la nostra responsabilitat com a persones que creuen en la igualtat real i el benestar social és punyir per obtenir lleis realment igualitàries, i que facin que tothom actuï amb responsabilitat sobre els seus actes previs i posteriors al matrimoni amb fills. I sobretot creiem en el respecte entre les persones, i en la innocència dels infants a qui moltes persones empen com a moneda de canvi. ■

*Portaveu de premsa de la Federació catalana d'afectats per divorcis i separacions (FECADISE) - sots presidenta de l'Assoc. Dones per la igualtat i la custòdia compartida (ADICC)

El II Congrés, un espai de trobada i reflexió

El passat 30 de gener es va donar el tret de sortida al II Congrés de les Dones de Barcelona. La Regidoria de Dones i Joventut va convidar a les barcelonines a participar en aquest gran esdeveniment que té per objectiu principal mobilitzar el major nombre de dones per incloure la perspectiva de gènere en totes les polítiques públiques de la ciutat, que formaran part del Pla Municipal per a les dones 2011-2014.

El II Congrés que se celebrarà els dies 16 i 17 d'octubre de 2009 al Centre de Convencions Internacional de Barcelona (CCIB), és una iniciativa impulsada des del Consell de Dones, junt amb els 10 con-

sells de dones de districte i amb el suport de la Regidoria. I troba les seves arrels, al 1999, quan vam celebrar el I Congrés de les Dones de Barcelona. Ha passat una dècada, vivim en un nou context, tenim nous reptes i és hora de fer balanç i construir noves línies de treball; és també el moment d'explicitar fins a quin punt les dones han estat cabdals en la transformació de la ciutat.

Aquest II Congrés té la voluntat d'esdevenir l'espai de trobada del moviment de dones, el moviment feminista i l'associacionisme de dones de Barcelona, però, també, de les que no participen d'aquestes organitzacions.

El debat s'inicia a través de quatre eixos temàtics: ciutadania, cultura, espai públic i vida quotidiana i temps i treballs. Tots ells amb un fil conductor comú: Les dones com agents de transformació de Barcelona". És a dir, el reconeixement i la valoració de les aportacions de les dones a la ciutat, els seus coneixements, sabers i la manera de fer.

Ja ha començat el procés participatiu per a recollir les aportacions de les barcelonines. Les propostes es podran fer tant presencialment, a través dels Consells Municipals de participació, tant de Ciutat com de Districte, o a través del web <http://www.bcn.cat/congresdones09>

S'aprofitarà el marc del II Congrés per commemorar els 30 anys de la Convenció per l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones (CEDAW) amb la presència d'Inés Alberdi, directora del Fons de les Nacions Unides per a les Dones (UNIFEM). ■

Elsa Blasco

*Regidora de Dones i Joventut
Ajuntament de Barcelona*

La crisi, un incentiu per canviar els rols

Un any més arriba la primavera a les nostres ciutats i pobles. Un any més les persones que pateixen malalties cròniques senten com els seus cossos es ressenteixen amb el canvi estacional. Companyes i amigues diagnosticades de fibromiàlgia, lupus, esclerosi... senten com el dolor s'accentua en aquests mesos de trànsit climatològic. També les que pateixen trastorns psicològics i/o mentals. I enguany d'una manera més accentuada.

Sens dubte, la crisi econòmica, l'increment de l'atur, les hipoteques... fan que moltes persones vegin incrementat el seu nivell d'estrès i ansietat davant la incertesa del present i el futur més proper. Les dades econòmiques constaten que la crisi està afectant sobretot al sector de la construcció, i per tant majoritàriament als homes. Davant aquesta afirmació, podem pensar que hi ha molts homes que abans treballaven a l'àmbit productiu i que ara estan a casa.

En contraposició al sector de la construcció, l'àmbit d'atenció a les persones està en expansió. Es necessiten treballadors/es familiars, auxiliars de la llar, etc. Però, almenys fins el moment, no hi ha

cua de companys que demanin aquests llocs de treball. El motiu: no són treballs reconeguts perquè tradicionalment han estat realitzats per les dones a l'àmbit privat, al marge del mercat de treball i sense remuneració. De la mateixa manera, alguns d'aquests homes, que per desgràcia aquests dies estan a casa, segueixen sense col·laborar en el treball de la pròpia llar i família, continuant les dones amb la doble i, a vegades triple, jornada laboral.

Parlar d'oportunitat en moments de crisi pot semblar agosarat. Però sincerament crec que la crisi pot esdevenir l'escenari ideal per transformar els rols de gènere de la nostra societat i ens pot ajudar a descobrir nous models de masculinitat i de feminitat. Estic convençuda que aquest descobriment ens portarà a gaudir a tots i totes d'un major benestar i qualitat de vida. Ho provem? ■

Lluïsa Moret

*Tinenta d'alcaldia de Benestar i Ciutadania
Ajuntament de Sant Boi de Llobregat*

II Universitat d'Estiu de les Dones

Per segon any consecutiu, del 13 al 17 de juliol al Citalab de Cornellà de Llobregat, tindrà lloc la Universitat d'Estiu de les Dones. És una activitat que té per objectiu oferir una formació alternativa en matèria d'igualtat de gènere. L'organitza la Universitat de Barcelona (UB) i l'Ajuntament de Cornellà a través del CIRDO.

L'edició d'enguany presenta un programa format per 4 cursos de 20 hores cadascun. Paral·lelament als cursos, també es realitzen un conjunt d'activitats complementàries en un entorn idoni i atractiu per als mesos d'estiu.

Els cursos estan oberts a tothom. Per participar-hi, no cal complir cap requisit. Com que es poden reconèixer com a crèdits de lliure elecció, són d'especial interès per a l'alumnat universitari, tant de la UB com de les universitats de la Xarxa Vives.

La temàtica dels cursos tracta de:

- > Dona i salut, coordinat per Carme Valls-Llobet, presidenta del Centre d'Anàlisi i Programes Sanitaris (CAPS)
- > La lluita contra la violència de gènere i el sexisme, coordinat per Maria José Varela, advocada i Carlos Villagrasa, professor titular de Dret Civil de la UB
- > Les grans desconegudes: dones artistes – artistes dones, coordinat per Joan Astorch, historiador d'art i perit judicial en Béns d'Interès Artístic de DomusArtis
- > Temps, treballs i sostenibilitat de la vida, coordinat per Cristina Carrasco, professora titular del Departament de Teoria Econòmica de la UB

Les activitats complementàries inclouen tallers, exposicions i concerts. Destaca una taula rodona amb la participació de dones que són referents a l'actualitat, com Carme Alborch, política i escriptora; Najat El Hachmi, premi Ramon Llull 2008; Núria Basi, presidenta d'Armand Basi; Mercè Martí, directora d'Infinít Air, aviadora, campiona del món i recordwoman; Clara Menéndez, codirectora de CISM, premi Príncep d'Astúries 2008 i Maram al Masri, poetessa síria. ■

Més Informació

Centre d'informació
i Recursos per
a les Dones
Tel: 93 474 28 41
ladona@aj-cornella.cat
www.ub.edu/estiodones

Ja hem arribat al número 35!

consulta l'arxiu històric de la revista DONES al web:

www.adpc.cat

La igualtat d'oportunitats comença al costat de casa

15 agents de la Diputació de Lleida treballen per aconseguir l'equiparació entre homes i dones en les mateixes institucions on són presents

No serà una tasca senzilla. Els 15 agents d'igualtat que des del passat gener treballen a la Diputació, consells comarcals i set ajuntaments de Lleida tenen per davant la complicada missió d'aconseguir l'equiparació laboral entre dones i homes, una fita de la qual se'n parla ja fa molts anys, però que encara és lluny d'assolir-se.

Tot i que Catalunya ha aconseguit ja l'objectiu europeu d'arribar abans del 2010 a una taxa d'ocupació femenina del 60%, la diferència respecte els homes és encara gran. El salari brut mitjà de les dones catalanes era l'any 2005 –l'últim disponible– de 16.284 euros anuals, el que suposava un increment de 937 euros respecte l'any anterior. Malgrat aquesta millora, encara hi havia diferències amb el salari brut mitjà dels homes, que pujava fins 23.358 euros, segons l'Anuari *Dones i Treball* del 2007, que elabora el Departament de Treball. A més de la feina fora de casa, les dones encara continuen dedicant el doble de temps que els homes a la cura de la llar i de la família: elles hi inverteixen una mitjana de 4,4 hores diàries front les 2,1 hores que hi destinen ells.

“L'equiparació la comencem a treballar des de les institucions públiques, que són plenament conscients que han de donar exemple”, explica Rosa Expósito, coordinadora de la Xarxa Local d'Igualtat de Lleida. La iniciativa impulsada pel Departament de Treball a través de la Direcció General d'Igualtat d'Oportunitats en el Treball, subvencionada pel Servei d'Ocupació de Catalunya i cofinançada pel Fons Social Europeu, també s'està portant a terme a Barcelona, Girona i Tarragona, el que significa que arreu de Catalunya hi treballen, ara mateix, 105 agents d'igualtat en l'àmbit local.

En el cas lleidatà, a més de dues persones que desenvolupen la seva tasca al Patronat de Promoció Econòmica de la Diputació, també n'hi ha als consells comarcals del Segrià, la Segarra, el Pallars Sobirà, l'Alt Urgell i l'Alta Ribagorça, a més del Conselh Generau d'Aran i els ajuntaments de Lleida, Alpicat, Balaguer, Mollerussa, Tàrrega, Solsona i Tremp.

La seva primera fita és elaborar “plans d'igualtat per a les entitats on són presents, que són alhora les més properes a la ciutadania. Per això, cal que, duguin a terme una aproximació a la realitat de l'entitat i del territori per després dissenyar i posar en marxa les mesures oportunes per combatre les situacions de desigualtat identificades”, assenyala Ex-

pósito. Un cop fet aquest pla, “els ajudarem a aplicar accions puntuals que els permetin, entre altres, fomentar l'ús del llenguatge no sexista, assolir la igualtat retributiva o afavorir la inserció de dones que estan a l'atur”, indica.

Perquè les empreses prenguin nota

El propòsit final és que, més endavant, també les empreses de cada territori prenguin nota i facin també els seus propis plans d'igualtat, per a garantir les oportunitats de les dones que hi tenen contractades. De fet, cal recordar que la llei estatal d'Igualtat obliga a totes les companyies de més de 250 treballadors a tenir també un pla d'igualtat.

Una de les especificitats dels agents d'igualtat a Lleida és l'entorn rural on treballen. “En molts indrets, la sensibilització s'ha de fer tant entre els homes com entre les dones, ja que moltes d'elles encara no són conscients de les seves possibilitats”, diu Expósito. Per això, explica la coordinadora, la Xarxa d'Igualtat fa informació i difusió d'altres projectes i programes, com per exemple el projecte Rudona dirigit a dones del sector agrari. ■

Unió Europea
Fons social europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

50C
Servei d'Iniciació de Carrera

Diputació de Girona
Àrea de Promoció Econòmica

A la feina, les mateixes oportunitats per a tothom.

La Diputació de Girona i la Generalitat de Catalunya han creat una **xarxa d'agents locals que vetllen per la igualtat en el treball als municipis gironins**, per tal de detectar les possibles situacions de desigualtat que es produeixen i confeccionar plans d'actuació que incorporin la perspectiva de gènere, impulsin una cultura d'igualtat i fomentin l'ús del llenguatge no sexista.

L'objectiu de la Diputació de Girona és afavorir la inserció i la millora de les seves condicions laborals, perquè homes i dones tinguin les mateixes oportunitats.

Diputació de Girona
www.ddgi.cat

221
municipis

Mar Serna, consellera de Treball, va presentar el protocol. Al seu costat, Fernando Lousada, Magistrat de la Sala de lo Social del Tribunal Superior de Xustiza de Galizia, que va participar en la jornada de presentació

Treball facilita protocols a les empreses per lluitar contra l'assetjament sexual i per raó de sexe

Més de 20.000 exemplars d'un protocol tipus contra l'assetjament sexual i per raó de sexe es distribuiran entre les empreses de més de 30 persones treballadores i als agents econòmics i socials. És una eina que el Departament de Treball posa a l'abast perquè totes les empreses disposin d'un protocol d'aquest tipus i les persones que hi treballin coneguin què han de fer en aquestes situacions.

Tant la Llei Orgànica per a la Igualtat efectiva de Dones i Homes com la Llei del Dret de les Dones a eradicar la violència masclista demanen que les empreses promoguin condicions de treball que evitin l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe i que s'arbitrin procediments per donar curs a les denúncies i reclamacions. Aquest protocol té doncs un abast més ampli que el pla d'igualtat. Mònica Geronès, subdirectora General de Programes d'Igualtat entre Dones i Homes en el Treball recorda: "Només les empreses de més de 250 persones treballadores estan obligades a negociar plans d'igualtat. En canvi, totes les empreses han d'elaborar els seus protocols i complir així amb la Llei orgànica del 22 de març de 2007 per a la Igualtat efectiva de Dones i Homes i amb la Llei del 24 d'abril del 2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista. És a dir, que és possible que hi hagin empreses que tinguin protocol i encara no tinguin l'obligació legal de fer el seu Pla d'Igualtat".

En un entorn hostil

Que les empreses tinguin establert un protocol és molt important per donar seguretat a les dones treballadores. Segons dades de l'estudi *El acoso sexual a las mujeres en el ámbito laboral* de l'Instituto de la Mujer, el 25% de les treballadores que han patit assetjament sexual no han comentat la situació a ningú del seu entorn. Entre les que ho han comunicat, només un 40,6% ha rebut suport incondicional de l'entorn, un 30,7% creu que es va minimitzar el problema, un 12,5% no

va obtenir suport i un 11,5% feia culpable a la víctima.

Especialment significativa és la introducció de l'assetjament sexual i per raó de sexe en la negociació col·lectiva. Segons dades del Departament de Treball, només el 34% dels convenis vigents al febrer de 2008 ho abordava. Per això, Mònica Geronès remarca que "el protocol ha estat acordat tant amb els sindicats com amb les patronals". I afegeix que "és important que el protocol utilitzi un llenguatge planer i entenedor, que sigui accessible per a totes les persones integrants de l'empresa".

Assetjament per raó de sexe

Un dels dubtes que poden plantejar-se és com es defineix l'assetjament per raó de sexe. Mònica Geronès és taxativa: "És qualsevol tipus de discriminació que es pateix pel fet de ser dona. A títol d'exemple, són tots aquells comportaments que manifesten conductes relacionades amb la discriminació d'una treballadora per estar embarassada o per la seva maternitat o menystenir la feina feta per les dones, o utilitzar formes ofensives per adreçar-se a elles, entre d'altres".

Un protocol, doncs, que pot ser un pas important per fer efectiva la igualtat de les persones a l'àmbit del treball, si empreses i sindicats l'apliquen. Es pot consultar al web www.gencat.cat/treball ■

Manolita Sanz

El Drac

Passeig del Blai, 61
17800 Olot
tel.: 97 226 10 30

Llibreria Pròleg

Dagueria, 13
08002 Barcelona
tel./fax: 93 319 24 25
llibrieriaproleg@llibrieriaproleg.com

Llibreria Cap i Cua

Torrent de l'Olla, 99
08012 Barcelona
tel.: 93 415 60 82

Kioskero

Facultat de Ciències de la
Comunicació
08193 Bellaterra
tel.: 93 581 20 70

Llibreria Viladrich

Despuig, 22
43500 Tortosa
tel.: 97 744 12 32/
97 751 03 01
llibreria@viladrich.com

Llibreria Rovafaves

Nou, 9
08310 Mataró
tel.: 93 790 55 82
fax: 93 790 65 96
robafaves@robafaves.com

Llibreria Caselles

Major, 46
25007 Lleida
tel.: 97 324 23 46
caselles@lleida.com

Llibreria La Capona

Gasòmetre, 41
43001 Tarragona
tel.: 97 724 12 33
lacapona@nil.fut.es

Llibreria Les Voltes

Plaça del Vi, 2
17004 Girona
tel.: 972 20 19 69

Llibreria Paideia

Santiago Russinyol, 40
08190 St.Cugat del Vallès
tel.: 93 674 03 14

Llibreria La Gralla

Plaça Cabrits, 5
08400 Granollers
tel.: 93 879 49 70

Llibreria Les Punxes

Rosselló, 260
08008 Barcelona
tel.: 93 457 74 74

La Central

Mallorca, 237
08008 Barcelona
tel.: 93 487 50 18
informacio@lacentral.com

Llibreria 22

c/ Hortes, 22
17001 Girona
tel.: 972 21 23 95

Quiosc Joan

Urgell-Paris
08036 Barcelona

Llibreria col·lector

Pau Claris, 168
08037 Barcelona
tel.: 93 215 81 15

Ofi-Escolar Estel S.L.

Carme, 40
25300 Tàrrrega
tel./fax: 973 310 337
info@ofi-escolarestel.com

Mediterrània espai fòrum

C./Tarongeta, 24-26
17200 Palafrugell
tel.: 972 30 04 78
info@mediterraniaespaiforum.com

Llibreria Medios

Valldonzella, 7
08001 Barcelona

www.zinio.com

www.quiosc.cat

- Em subscric a la revista **Dones** pels quatre números de l'any per l'import total de 10 €
- M'interessa l'oferta especial dels primers 34 números de la revista **Dones** per un import de 82 € + despeses d'enviament
- Autoritzo a l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya perquè carregui al meu compte o llibreta l'import:

Nom _____

Cognoms _____

Adreça _____

Població Codi postal _____

Telèfon _____ Adreça electrònica _____

Forma de pagament mitjançant rebut domiciliat al meu compte:

número del banc o caixa _____

Associació de Dones Periodistes

Ens podeu tornar aquesta butlleta
per correu postal, per fax
al **93 317 83 86** o bé per correu
electrònic: **adpc@adpc.cat**

Espais de reflexió

El cicle 'El fil d'Ariadna', que organitza l'Àrea d'Igualtat i Ciutadania, convida a la filòsofa **Amelia Valcárcel** a parlar del feminisme en un món global

Per no perdre'ns per camins sense tornada, Ariadna, sàviament, es va valer d'un element tan senzill, tan femení, com un rodet de fil. Així, l'Àrea d'Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona, per preservar el pensament i la història de les dones promou, des de fa uns anys, el cicle El fil d'Ariadna: pensadores feministes, on proposa trobades amb dones sàvies, significatives, en la pràctica del feminisme.

Es tracta de crear espais favorables per compartir reflexions i sabers. Per perdre'ns i retrobar-nos en les experiències i les reflexions de les pensadores, però, sobretot, per definir interrogants que ens apropin a construir futurs innovadors desitjables.

El seminari d'aquest any, està dedicat a donar a conèixer el pensament d'Amelia Valcárcel, catedràtica de Filosofia moral i política a la Universitat d'Oviedo, i presidenta de l'Asociación Española de Filosofía María Zambrano. Es tracta d'una de les pensadores feministes espanyoles més prestigiosa que just acaba de publicar *Feminismo en*

el mundo global. Per aquest motiu, aquesta edició d'El Fil d'Ariadna ha abordat el tema del Repte de la globalització en el món local.

El seminari va aplegar prop d'un centenar de persones; polítiques i tècniques del àmbit municipal, també, feministes seguidores del pensament de Valcárcel, qui va afirmar, amb l'humor intel·ligent que caracteritza a les persones sàvies,

que si al final del seminari, plegades, podríem donar respostes al repte que la globalització planteja a les dones, ens podríem donar una menció honorífica a cadascuna de les assistents.

Amelia Valcárcel suggereix: "Observar atentament les realitats des d'una perspectiva crítica i des de l'àmbit dels governs locals, per afrontar els accelerats canvis socials". Aconsella mirar i, per si un cas, sospitar alhora, com

s'empren certs termes. Opina que "caldrà plantejar accions polítiques innovadores amb nous compromisos i nous projectes col·lectius d'interculturalitat que afavoreixin la igualtat d'oportunitats en tot, però especialment en els àmbit d'educació i salut".

"La globalització no ha tingut pas un procés pacífic", segons la filòsofa. "La hipercomunicació ens ha permès saber allò que passa arreu del món en temps real", diu Valcárcel que considera que "el planeta s'ha fet petit" i que "els desplaçaments, la comunicació, la informació, el comerç proposen un mercat obert totes les hores del dia per comprar i vendre. Aquesta escenari "produeix una crisi peculiar" de forma que vivim globalment. Però, continua l'autora "el realisme cultural fa que, a cada lloc, les coses siguin diferents, per això, no tenim un coneixement segur". Valcárcel afirma: "Les coses allà on es produeixen tenen diferent significat. La globalització pot afavorir les dones, però és una eina de doble tall, perquè els fonamentalismes, els nacionalismes i les deslocalitzacions poden agreujar les discriminacions, la violència contra les dones i les desigualtats".

Segons Valcárcel, el feminisme és molt més que un moviment social. S'entén com un gran corrent de pensament present a totes les democràcies, també a les societats que no son demòcrates. "L'agenda feminista en aquest món global ha de prendre la seva part internacional. Les tensions i ruptures del procés actual de globalització està passant per les oportunitats i els drets de les dones. El feminisme ha de recuperar més capacitat de decisió a les institucions internacionals". ■

L'Àrea d'Igualtat i Ciutadania ha organitzat durant 2008 més de 60 activitats a l'Espai Francesca Bonnemaison, que s'emmarquen en cinc àmbits d'actuació: formació, pensament, polítiques, recerca, sensibilització i cultura. En aquests actes hi ha assistit i participat més de 6.500 persones

FOTO: ESTHER SANROMA

Amelia Valcárcel

Maria Dolors Viñas

Un espai per enfortir els lideratges femenins

El 15% de les dones electes de la província de Barcelona passar per les aules de l'Institut de Formació Política per a Dones durant l'any 2008

Aquest any 2009 serà el de la consolidació en la capacitat i formació per a les dones amb responsabilitats polítiques a la província de Barcelona. L'any 2008, l'Institut de Formació Política per a Dones (IFPD) de l'Àrea d'Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona va organitzar un primer curs de formació per a dones polítiques on es va poder prendre el pols de les necessitats i les demandes de les regidores i alcaldesses en matèria formativa.

Ara, un cop avaluada la situació, l'Institut enceta una nova oferta que renova continguts alhora que reforça les matèries que més van interessar el curs passat. Cal recordar que entorn al 15% de les dones electes de la província de Barcelona van passar durant el 2008 per les aules de l'IFPD, la majoria responsables de les àrees de gènere en cadascun dels 50 municipis participants.

Ara, l'oferta de cursos està adreçada a les més de 1.200 regidores i alcaldesses dels municipis de la província de Barcelona i també a les seves assessores polítiques.

Les polítiques de gènere que es desenvolupen des del Govern central són iniciatives

capdavanteres a Europa que emmarquen la tasca dels governs locals. En aquest sentit, Imma Moraleda, diputada de l'Àrea d'Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona, assegura que l'IFPD "vol facilitar la pràctica política femenina i crear espais de relació i apoderament obrint-se a totes les dones amb responsabilitats polítiques locals de la província de Barcelona". Per a la diputada, l'Institut "ha constituït un espai formatiu pioner que genera interès i bones pràctiques a la resta de l'Estat". Enguany es proposa una jornada de treball amb altres centres de formació semblants de tot l'Estat espanyol, amb la finalitat de reforçar les xarxes entre les dones amb responsabilitats polítiques.

Jornada del 12 de novembre de 2009

Aquesta jornada de treball d'abast a tot Espanya, que se celebrarà el 12 de novembre servirà per reforçar les habilitats comunicatives de les dones polítiques a les sessions dels Plens municipals, però també en els mitjans de comunicació, practicant el lideratge o les capacitats en matèria d'estratègies de planifi-

cació política en l'àmbit local. En una primera sessió, Joaquina Alemany, Dolors Comas i Marina Subirats explicaran les seves experiències en la taula rodona: Jo, política.

Al mateix temps, hi ha la voluntat de l'Institut de Formació Política per a Dones de promoure que altres administracions públiques de l'Estat espanyol presentin bones pràctiques en matèria de formació i capacitat política per a dones amb responsabilitats polítiques en l'àmbit local. L'objectiu és ben clar: fer visibles les actuacions en matèria de formació de gènere que s'estan posant en marxa en altres institucions de l'Estat i crear xarxes entre espais similars amb l'IFPD.

En la segona part participaran a la taula rodona Maria José Pulido, directora de l'Institut de la Mujer d'Extremadura; Helena Martínez Bueno, coordinadora de la Unidad de Igualdad de Género del Govern de Cantàbria; Sagrario Nieto, directora de l'Àrea de Igualdad y Participación Ciutadana de la Diputació de Màlaga i Imma Moraleda, diputada de l'Àrea d'Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona. ■

Marga Solé

Dona terra, dona lluna

Aquesta sèrie de fotografies pertanyen a una col·lecció d'agendes llunars anomenades *La Dansa de la Terra* on es pretén celebrar i redescobrir la nostra essència femenina des del nostre cos de dona, tant íntimament vinculat als cicles creatius de la Terra i de la Lluna. Aquesta relació amb la natura inspira i propicia una connexió i una comprensió més profunda amb nosaltres mateixes, amb el nostre cos, amb la nostra essència que ens permet alliberar-nos d'aquells condicionaments, culturals, històrics, religiosos... que oprimeixen la nostra feminitat.

Aquestes fotografies ens ofereixen una visió que sana mitjançant la creació de bellesa i el vincle amb la natura aquelles ferides i tabús impreses durant tants segles en la nostra sexualitat femenina: menstruació, embaràs, part, menopausa... i que encara perduren en l'inconscient col·lectiu femení.

Text i fotografies: **Regina Carnicer**

La sensibilitat d'una artista

Regina Carnicer és artista i fotògrafa, creadora de l'agenda Lluнар *La dansa de la terra*, que edita ella mateixa. En aquesta agenda cada any escriu i publica les seves creatives fotografies que exposen diferents aspectes de la dona, on l'expressió de la sexualitat i de l'espiritualitat femenina s'integren. També condueix *Cercles de Dones* durant les llunes noves

COM A DIRECTIVA, ENTRENADORA O JUGADORA, A L'ESPORT HI FALTES TU.

Hi ha moltes dones que ja fan esport. Perquè és bo per a la seva salut, per sentir-se bé, per competir. Però l'esport encara necessita més esportistes. I, sobretot, més entrenadores, més àrbitres, més directives... Perquè com més dones hi aportin els seus valors, més hi guanyarem.

Generalitat de Catalunya
Departament de la Vicepresidència

per
l'esport

som-hi

Isabel-Clara Simó

Una vocació tardana, però molt prolífica

Per **M. Eugenia Ibáñez**

La seva vocació d'escriptora va ser tardana i potser també la seva arrelada convicció nacionalista, però la veritat és que s'ha rescablat de sobres de la seva pausa arribada a la literatura i al catalanisme. Perquè Isabel-Clara Simó es va donar a conèixer amb *És quan miro que hi veig clar*, l'any 1979, ja pròxima a complir els 40 anys, i recorda que també havia superat els 20 quan va escriure la seva primera carta en català, amb molt esforç i l'ajut d'un diccionari. Però, en els 30 anys transcorreguts des de que es va iniciar en l'ofici literari ha escrit 40 llibres i ha tocat tots els gèneres: poesia, novel·la, assaig, articles

periodístics i teatre i, malgrat aquesta varietat narrativa, no vol incloure la seva darrera obra, *Els racons de la memòria*, en res de tot l'anterior, perquè es tracta, només, d'un homenatge a la gent que ha conegut i als llocs on ha viscut. I si en literatura resulta evident que ha aprofitat el temps, el mateix es pot dir del seu discurs nacionalista, al que recorre com a eina de treball habitual per afrontar temes vitals o quotidians.

Isabel-Clara Simó (Alcoi, Alacant, 1943) es va doctorar en Filologia Romànica, va estudiar Periodisme, va ser professora de Filosofia a instituts de Bunyol, Figueres i

Barcelona; va ser directora de la revista *Canigó* entre 1972 i 1983, i actualment es dedica plenament a la literatura, excepció feta dels tres articles setmanals que publica en el diari *Avui*. De premis, n'ha tingut molts, però prefereix resumir-los en el Sant Jordi, amb *La salvatge*, i el Serra d'Or, ambdós l'any 1993; la Creu de Sant Jordi (1999), i el de la Crítica dels Escriptors Valencians (2004). Viu a cavall de Barcelona i l'Ametlla del Vallès i assegura que, malgrat les ofertes rebudes, mai es dedicarà formalment a la política: **"No m'agrada, sóc molt indisciplinada i no seria capaç de seguir consignes de cap tipus"**.

Un model per a homes i dones

La seva primera novel·la va ser *Júlia*, la història d'una dona que renuncia als seus valors i assumeix els que consideren masculins per poder assolir el poder. Malgrat els 25 anys transcorreguts des de la publicació d'aquesta obra, Simó manté que, avui, home i dona han de comportar-se amb egoisme i ambició si volen ser presents tant en el món de la política com en el de l'empresa. **"La dona no té referents femenins –afegeix–, tots són els que culturalment s'han etiquetat com a masculins: la força, el despotisme en algunes ocasions, i s'han d'imitar, seguir-los per no sortir de la norma"**. Una altra forma d'actuar? L'autora s'inclina per la via del respecte, per convèncer abans que per imposar i aquest **"és un model que no ha de tenir sexe, perquè és apte per a homes i dones"**.

Loquaç, de resposta ràpida, de verb amable, Simó assegura que el segle XX va ser el de la revolució de les dones i lamenta que ara ens trobem en una fase de retrocés espectacular. **"Les nostres nenes de 15 anys han arribat a la conclusió de què la igualtat consisteix en tenir llibertat sexual i continuen pensant que el dia més important de la seva vida ha de ser el del seu casament"**.

Simó accepta que la igualtat és notòria a la universitat o en el sector de la investigació, però menys al carrer, en el dia a dia, **"on aquest concepte és menys estimulant, menys excitant i on només es produeixen reaccions quan al Papa o la Conferència Episcopal comencen a dir tonteries"**. El to tranquil de l'escriptora adquireix un ritme més viu per afirmar que **"l'únic objectiu que han tingut i tenen les religions, inclosa la nostra, la catòlica, és controlar la dona, perquè només parlen de la maternitat i del seu control i molt poc de les guerres, de les malalties o de la fam, i és evident que s'estan equivocant d'època"**.

Democràcia passada per aigua

A *Els racons de la memòria*, el llibre que l'autora refusa que sigui autobiogràfic o resum de la seva trajectòria literària, Simó inclou el seu anàlisi polític i deixa constància de les expectatives nacionalistes frustrades al afirmar: **"Se'ns ha canviat l'esperança"** i que, avui, **"tenim cara de**

perdedors". Considera que la democràcia actual està **"passada per aigua"**, que la Llei de partits i el tancament de diaris bascos són **"un atemptat contra la democràcia"**, que el fet de què TV3 no arribi al País Valencià és el pitjor dels exemples dels **"equilibris polítics"** i qualifica de **"disfunció de la democràcia"** que a Alcoi, bressol d'anarquistes, **"el PP guanyi les eleccions"**. En el mateix llibre, l'autora cola un cert *ajuste de cuentas* que s'adreça de ple a Joaquim Molas, Jordi Pujol i els professors que durant quatre anys van ser els seus companys a la Universitat Pompeu Fabra. **"He conegut molta gent –explica–, i alguns personatges, pocs, no m'han agradat, i així ho exposo, encara que amb tota l'elegància i suavitat del món"**.

Isabel-Clara Simó diu que s'ha sentit més discriminada com a catalanoparlant que per la seva condició femenina, i també com a dona dedicada a l'escriptura. **"Sempre esperen que ens aparegui el tema de la tendresa i la sensibilitat, com si aquests haguessin de ser els eixos narratius exclusius d'una dona que es dedica a la literatura"**. Afegeix que el tenaç encasellament forma part d'un esquema cultural assumit durant segles: **"Hem tingut que cuidar de la família i això implica una especialització que s'integra a la nostra cultura, com ho és la del negre al que van obligar a recol·lectar el cotó"**. Feminisme i catalanisme, dos constants en la vida i l'obra de Simó, pot haver una aproximació des del nacionalisme a la qüestió de gènere? Per a l'autora, no només és possible sinó que no hi ha una altra forma de fer-ho: **Jo crec en una llibertat que es basa en la igualtat i que aplega un tot: la condició d'ésser humana, de dona i de parlant. La mateixa via de la llibertat condueix al nacionalisme i a la condició de dona"**. ■

Isabel-Clara Simó parla amb entusiasme del llibre que té damunt la tauleta de nit, *Las abuelas*, quatre relats curts **"absolutament apassionants"** de la britànica Doris Lessing, premi Nobel de Literatura l'any 2007. Es declara fan de Truman Capote –**"escriu com els àngels, és un fora de sèrie"**– i de l'austríaca Elfriede Jelinek (Nobel de 2004) per la seva literatura contundent i sense concessions de cap tipus. Li agrada Saramago i té en llista d'espera preferent la seva darrera novel·la, *El viatge de l'elefant*, i és lectora habitual de Patricia Highsmith, encara que en l'apartat de novel·la negra reconeix haver caigut en les xarxes de les dues novel·les del suec Stieg Larsson i espera amb interès la tercera obra. Té per costum llegir en català i, si pot, en la llengua original de l'obra escollida, sempre que sigui en espanyol, francès o anglès.

Feminismo en un mundo global

Amelia Valcárcel

Cátedra S. A., Ediciones – 2008 – 18 euros

- Si *La política de las mujeres* va ser un referent per a moltes dones interessades en els canvis socials i polítics a la dècada dels noranta, estic convençuda que aquest nou llibre d'Amelia Valcárcel esdevindrà un llibre de consulta obligada per a qualsevol persona compromesa amb el seu temps. I ho diria

per dos motius fonamentals: primer, perquè tal com està ordenat, resulta un magnífic estimulador per refrescar la memòria i també perquè fa una acurada anàlisi dels efectes del poder masculí en els diferents moments històrics que van impulsar el canvi cap a la modernitat.

Proposa recordar, i sobretot aclarir, com van ocórrer les coses, perquè, només així, les podrem entendre. D'aquest procés imparabile i desbordant que nomenem *globalització* hem de comprendre per què canvien els recursos i les oportunitats per a tothom, però de forma especial, per a les dones.

El text, enganxa pel contingut, per suposat, però sobretot per l'agilitat i el to desenfadat que l'autora fa servir. Valcárcel es declara activista del feminisme de la igualtat i ens diu que el feminisme a més d'una teoria, un moviment, una filosofia i una política, és també, un conjunt d'actuacions no dirigides. "Cada vegada que una dona s'oposa a una pauta jeràrquica en contra del costum establert es produeix un *infinitèssim moral* de novetat". El feminisme és també el conjunt de totes aquestes accions contra corrent que haurem de continuar practicant.

Maria Dolors Viñas

El silencio de los claustros / El silencio de los claustros

Alicia Giménez Bartlett

Vuitena novel·la de la sèrie de la inspectora Petra Delicado traduïda simultàniament a l'italià i, per primera vegada, al català.

L'obra comenta amb l'assassinat d'un monjo en un convent Barcelona, fet que arrossega la policia i el seu inseparable Garzón per escenaris insòlits. Giménez Bartlett (Almansa, 1951), una de les autores espanyoles de novel·la negra més conegudes i traduïdes a Europa, va iniciar la sèrie Delicado l'any 1996 amb *Ritos de muerte*, i ha alternat els textos policíacs amb obres com l'excel·lent *Una habitación ajena*, *Secreta Penélope* i *Días de amor y engaños*.

Destino – 18 euros

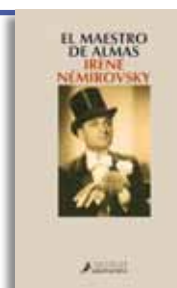
La seducción americana

Roser Caminals

L'autora va publicar la seva primera novel·la l'any 1995 en anglès i la va traduir després al català, *Un siglo de prodigios*, gairebé

a mode de prova literària del que ha sigut la seva vida, repartida entre les universitats dels EUA, país on resideix des de 1981, i la seva cultura d'origen, a la que no ha renunciat. La seva obra intenta enllaçar aquests dos móns amb un relat fruit d'un llarg viatge, de costa a costa, pel seu país d'acollida, oferint una visió realista de la vida nord-americana. Caminals (Barcelona, 1956) és autora de novel·les ambientades en aquesta ciutat, com *El carrer dels Tres Llits* i *La petita mort*.

Edicions 62 – 19,50 euros

El maestro de almas / El mestre d'ànimes

Irene Nemirovsky

Nova recuperació de l'obra d'una gran autora, descoberta l'any 2004 amb la publicació de *Suite francesa*, un impressionant èxit editorial que

després de la mort de Nemirovsky l'any 1942, en el camp d'extermini d'Auschwitz, havia estat seixanta anys en una maleta. *El mestre d'ànimes* va ser publicat per lliuraments en el setmanari *Gringoire* entre maig i agost de 1939 i va ser reeditada per primera vegada en francès en format de llibre l'any 2006. La novel·la afronta els problemes d'integració d'un metge de Crimea que arriba a Niça en companyia de la seva família.

Salamandra – 15 euros

La Magrana – 17 euros

Nadie lo ha visto

Mari Jungstedt

Maj Sjöwall, Per Wahloo, Henning Mankell, Camilla Läckberg, Stieg Larsson i, ara, Mari Jungstedt. Un univers d'autors suecs que semblen voler monopolitzar

el gènere de la novel·la negra. *Nadie lo ha visto* és el primer títol traduït a l'espanyol i el setè de l'escriptora, nascuda a Estocolm l'any 1962 i durant molts anys periodista de ràdio i televisió. El protagonista de la sèrie és l'inspector Anders Knutas, amb segons personatges com una dona policia i un periodista, i la trama se situa a Gotland, una preciosa illa del mar Bàltic on Jungstedt, a la vida real, hi té una casa.

Maeva – 19 euros

La mujer del mediodía / La dona del migdia

Julia Franck

L'obra va ser escollida millor novel·la alemanya del 2007 pels llibreters

d'aquest país, distinció que va donar la raó a qui considerava Franck una de les més notables escriptores del moment. Nascuda a Berlín l'any 1970, va estudiar literatura i ha col·laborat a diverses revistes i diaris. Les seves novel·les parlen d'aspectes neuràlgics de la història alemanya, recent i passada i, en el cas de *La dona del migdia*, del final de la II Guerra Mundial a través d'una infermera mig jueva i el seu fill, separats en l'estació d'una ciutat que els russos acaben d'ocupar. Franck ha publicat també en espanyol l'obra *Zona de tránsito*.

Tusquets – Edicions 62 – 20 euros

La sociedad literaria i el pastís de pela de patata de Guernsey

Mary Anna Shaffer i Annie Barrows

Original títol per a una interessant novel·la, resultat

del somni de tota una vida que es va complir a mitges, el de Shaffer que va aspirar a escriure un llibre el suficientment bo per a què alguna persona el publicqués. L'autora (Virgínia, EUA, 1934), va quedar fascinada per l'illa de Guernsey durant un viatge a Londres l'any 1976, i anys després va començar la seva primera i única novel·la, datada l'any 1946, quan Anglaterra es recuperava del desastre de la guerra. L'autora, malalta, va haver de recórrer a l'ajut de la seva néta, Barrows, per acabar la novel·la. Shaffer va morir al febrer de 2008.

RBA - Amsterdam LLIBRES – 16 euros

Pràctica educativa en igualtat d'oportunitats des d'infantil fins a secundària, a la Seu d'Urgell

La consecució de la igualtat d'oportunitats és més que el fet que nens i nenes, nois i noies comparteixin l'aula i estudiïn les mateixes assignatures. Aquest curs té com a objectiu reflexionar sobre la necessitat de treballar en la identificació dels elements sexistes presents en les activitats quotidianes dels centres educatius i donar eines per dissenyar iniciatives integrant un model coeducatiu. Aquesta pràctica no suposa afegir més càrrega a la docència, sinó integrar un altre punt de vista a la feina quotidiana que, sens dubte, millorarà el clima a l'aula, els resultats acadèmics i el benestar professional. El curs té caràcter pràctic i pretén ser un element de suport al professorat. Pel que

fa a la metodologia, es realitzaran grups de treball sobre la pràctica educativa i sessions pràctiques mitjançant tallers.

Dates: Del 14 al 17 de juliol

Coordinació: Cristina Rodríguez Orgaz (Centre Dolors Piera d'Igualtat d'Oportunitats i Promoció de les Dones de la UdL)

Nombre d'hores lectives: 30

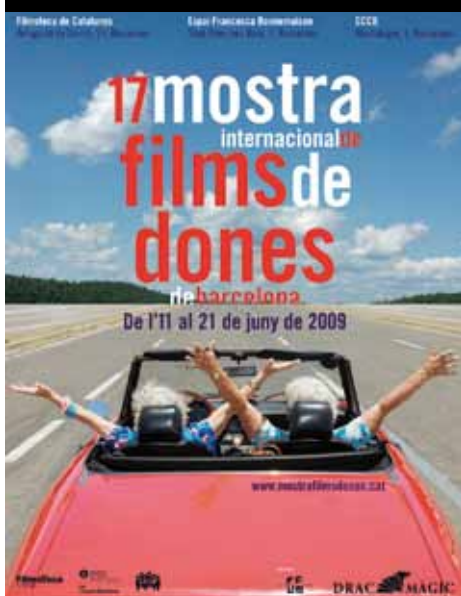
Espai: IES Joan Brudieu

Bisbe Iglesias Navarri, 27 La Seu d'Urgell

Preu: 60 €

Límit de places: 30

CINEMA

17a Mostra de films de dones de Barcelona

Un any més, podem gaudir de les millors pel·lícules dirigides per cineastes de cultures tan diferents com l'asiàtica, l'europea o la nord-americana. La 17a mostra ofereix la possibilitat de visionar les darreres creacions del setè art alhora que també es pot assistir a les diverses taules rodones amb presència de les directores i actrius de cinema.

Diversitat temàtica i estètica original és el denominador comú dels documentals que es podran gaudir a partir de l'11 de juny. És una ocasió única per apropar-nos a la cultura audiovisual femenina, per adoptar la mirada i la perspectiva de la dona.

Les pel·lícules es podran veure a tres espais diferents de la ciutat de Barcelona com són

la Filmoteca de Catalunya, l'Espai Francesca Bonnemaison i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.

Llocs:

Filmoteca de Catalunya

(Av. Sarrià, 33, Barcelona)

Espai Francesca Bonnemaison

(C/ Sant Pere més baix, 7, Barcelona)

Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

(C/ Montalegre, 5, Barcelona)

Data: De l'11 al 21 de juny de 2009

Més informació:

www.mostrafilmsdones.cat

MÚSICA

Eleftheria Arvanitaki, a la Catedral de Girona

La cantant grega més internacional dels darrers anys i una de les veus més fascinants de la Mediterrània és Eleftheria Arvanitaki. Nascuda al Pireu, Arvanitaki ha desenvolupat gèneres urbans com el laika i el rebético tot aconseguint una perfecta simbiosi entre orient i occident. En el barrer àlbum, *Mirame* (2008), la cantant ofereix per primera vegada sonoritats flamenques amb un bell equilibri entre el bouzouki i la guitarra, entre Grècia i Andalusia. Les seves col·laboracions amb artistes internacionals com Cesaria Evora, Dulce Pontes, Philip Glass o el grup

Amaral han ajudat a ser més coneguda al nostre país.

Aquest concert s'emmarca dins del 10è Festival de músiques religioses i del món. Bona música mediterrània per passar una agradable vetllada a Girona!

Eleftheria Arvanitak

Data: dijous, 2 de juliol de 2009

Hora: 22 hores

Lloc: Catedral de Girona

Preu: 15, 24 o 30 euros

Més informació:

www.ajuntament.gi/musiquesreligioses

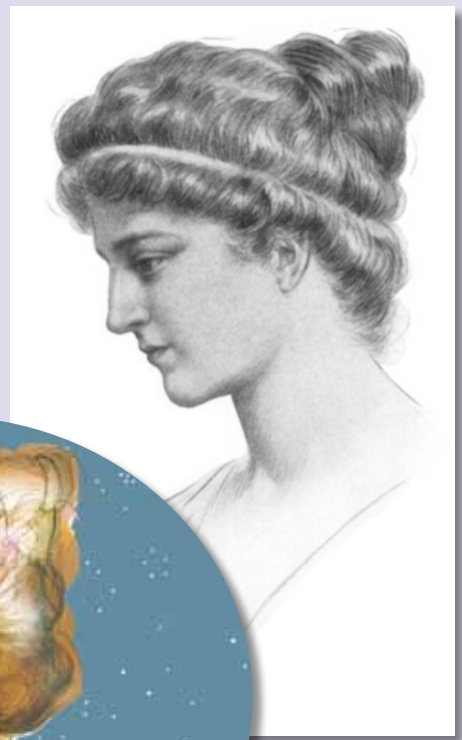

Astrònomes dins de l'Any Internacional de l'Astronomia

El grup de treball **Ella és una astrònoma**, format a l'Estat espanyol amb motiu de l'Any Internacional de l'Astronomia 2009, és el títol d'un dels projectes pilars impulsats per la Unió Astronòmica Internacional i la UNESCO per a l'Any Internacional de l'Astronomia amb la que volen contribuir a la igualtat entre dones i homes, un del objectius de Desenvolupament del Mil·lenni de l'ONU. Actualment a l'Estat espanyol només el 26% dels investigadors en projectes finançats són dones.

Cal recordar noms importants com Hipàtia d'Alexandria (s. IV-V), una figura que ha inspirat al director de cinema Alejandro Amenábar en la seva darrera pel·lícula *Agora*, protagonitzada per Rachel Weisz. Altres noms com Caroline Lucretia Herschel (s. XVIII-XIX) o Cecília Payne-Gaposchkin (s. XX) formen part d'un bonic calendari que el grup ha editat amb el títol **Astrònomes que van fer història** i que compta amb il·lustracions d'Eulògia Merle sota la coordinació de Francesca Figueras.

Pots tenir el calendari si te'l descarregues de la pàgina oficial de l'Any Internacional de l'Astronomia www.astronomia2009.es

La llibreria Pròleg del carrer Dagueria tanca

Després de 18 anys de presència a Barcelona i a Catalunya com a llibreria especialitzada en autores, el 31 de juliol **Pròleg** tancarà les portes del local actual al carrer Dagueria, 13.

Ni el temps que porten obrint cada dia les portes, lluitant per un negoci minoritari, ni el treball que representa una dedicació al món de les dones, ni els agraïments que reben per obrir la persiana dia rere dia ni algunes de les plaques i reconeixements que han obtingut per part de les institucions, res d'això ha salvat Pròleg de l'especulació i assetjament immobiliari, però per sort les impulsores del projecte han seguit lluitant fins a trobar un nou emplaçament.

Per a totes aquelles persones que vulguin contribuir donant suport material o fent arribar el seu reconeixement a la tasca que han desenvolupat durant tots aquests anys a favor de la cultura de gènere, fins a convertir-se en un referent nacional i internacional, el proper 4 de juliol se celebrarà una festa a la Bonnemaïson.

Festa de suport a Pròleg
4 de juliol - 20 hores

Espectacle al **Teatre gran de Francesca Bonnemaïson**
L'entrada serà una petita contribució a Pròleg, així com totes les accions que es duren a terme durant l'acte.
Hi haurà a disposició un compte per tal d'ajudar a les

Helena Llagostera,

cap de colla de la Jove dels Xiquets de Valls i primera dona que dirigeix una colla del "G-4":

Passió (i tossuderia) per pujar

Per **Sandra Balagué**

És la seva naturalesa: obrir camins, anar contracorrent. Més que rebel, és un esperit inquiet. Li agraden els reptes, provar coses noves. Si hagués nascut home, seria el primer ésser humà en vès-a-saber-què. El cas, però, és que partia amb desavantatge, i fins ara ha hagut de dirigir el talent a combatre prejudicis i salvar desnivells. Al final, el sobreesforç ha valgut la pena, i l'Helena s'ha convertit en la primera cap de colla de la història d'una de les grans (l'anomenat G-4): la Jove dels Xiquets de Valls.

Té uns braços que fan morir d'enveja. "Si tinguessis quatre criatures, els teus serien iguals", diu l'Helena. No *cola*, però s'agraeix el consol. Té 37 anys i un aspecte impecable. Riallera, espontània i d'ulls increïblement brillants, la primera cap de colla de la Jove dels Xiquets de Valls transmet frescor i naturalitat. Viu al rovell de l'ou de Valls, en una caseta unifamiliar decorada amb molt de gust i plena de vida. Res estrany, amb quatre trastos corrent amunt i avall. Són tres nenes i un nen. La més menuda, l'Anna, té dos anys i és un cul-de-mal-seient simpatiquíssima. Ja sabem a qui ha sortit: "És que no em puc queixar!", fa l'Helena rient. Dels quatre, ara per ara és la gran, la Laia, qui més atreta se sent pel món casteller. Sense comptar la petita, vaja, que "quan veu un castell s'agafa als pantalons d'algú i aixeca una cama". En qualsevol cas, l'Helena té molt clar que cada fill ha de fer només el que li agradi. Com el seu marit, a qui això dels castells no li ha dit mai res.

Però i a ella, d'on li ve, la passió? No ho sap del cert, només recorda que tenia 7 o 8 anys quan se li despertà el cuquet. "No vinc de família castellera, cap dels meus germans feia castells.

L'únic el meu pare, que en diades i festes anava a les pinyes de la Jove", explica l'Helena. En tot cas, té clar que el seu caràcter hi va influir molt. "Sempre m'ha agradat provar coses noves i, a més, sempre he estat de dir: Com que no?!? I per què, no?". I és que, efectivament, els castells van ser un no. "Els pares em deien: «però on has d'anar, amb tants homes?!? Allà tots són home-nots!»", recorda riallera. Lluny de fer-la desistir, allò va provocar que s'hi entossudís encara més. Després de tres anys insistint, finalment es va sortir amb la seva.

Superades les traves familiars, l'Helena encara hauria d'enfrontar-se amb alguns obstacles més, aquest cop dins la colla. Primer va ser el castell de 8, el més alt en aquell moment. "La lluita va ser perquè veiessin que una noia hi podia pujar", explica. No va ser fàcil: van haver de passar quatre anys. Quan, l'any 1986, la Jove dels Xiquets de Valls aconseguia fer el primer castell de nou, l'Helena ja havia demostrat la seva vàlua. Segurament per això, aquest cop "només" va haver d'esperar dos anys a poder-hi pujar... ■

Al març, va complir un any al capdavant dels serveis informatius del *prime time* català. Continua guiant el programa de reportatges *Entre línies*, tot i que ho fa des de la productora Sticaki.

Ramon Pellicer (Barcelona, 1960), criat al Poblenou barceloní, porta 30 anys a primera línia informativa. Ha exercit com a periodista a la Cadena SER, a Catalunya Ràdio, a Televisió Espanyola i a TV3.

Ramon Pellicer,

periodista

“Vull ser còmplice de les meves filles tota la vida”

Quan un home adopta un lideratge més *soft*, més de consens i conciliació, s'arrisca a què això s'interpreti com un símptoma de debilitat?

No, no hi estic d'acord. A les empreses noves, la tendència és el *soft*, que guanyin la raó i la justificació de les coses, no la imposició per jerarquia. Un professional dins d'una empresa és un tresor, se n'ha de treure el màxim partit i s'ha de sentir còmode. Cal escoltar les necessitats que té i els dubtes que planteja. Això és el que triomfa i ho estan impulsant tant homes com dones.

Quan es treballa amb presses, com en un informatiu, no es tendeix a arraconar el consens i prioritzar el càrrec?

Sí, és clar. Si hi ha un canvi d'última hora i ha d'entrar en antena una peça nova, no tindrà temps de raonar perquè no estic d'acord amb el text que ha escrit la persona. Li diré: “No, tatxa fins aquí i dóna-m'ho”. Després del telenotícies, però, és important fer l'esforç d'anar-la a buscar i justificar perquè he pres la decisió i he imposat el meu criteri.

Ha tingut mai una cap?

Una? Gairebé sempre he tingut dones com a caps! I no m'ha anat gens malament. Així que, cada vegada que he pogut triar equip, en igualtat de condicions, he preferit una dona que un home.

Per discriminació positiva?

No, per egoisme! Quan treballo en un equip on hi ha més dones que homes m'hi trobo més a gust, m'hi entenc amb més facilitat.

L'empipa, que l'imitin a Polònia?

No, ara ja no. Però fa uns anys, no ho hagués suportat! M'indignava profundament l'estereotip de frivolitat dels presentadors. Quan en Jordi Llompart i jo vam entrar de presentadors d'informatius a TV3, el 1988, érem dels més joves del moment i se'ns criticava només per ser joves. Ningú s'esperava a documentar-se, a conèixer al professional de qui parlava.

No estem acostumats a que un home es cuidi i li preocupi la seva imatge?

A mi m'ha preocupat sempre! Estar sa, tenir interès per la roba, una presència adequada al que vull projectar... Però crec que és independent de si ets home o dona. Tinc amics que es posen el primer que agafen de l'armari i d'altres que, al revés, només viuen per a això!

L'actualitat interfereix sovint en la vida personal dels periodistes, sense distinció de gènere. A què ha renunciat, per una cobertura?

Cada dia renuncio. He de renunciar, per exemple, a recollir les meves filles a l'escola. Encara no ho he pogut fer i la gran ja m'ho demana. Renuncio també a estar amb elles a la tarda, quan elles tornen d'escola i podria dedicar-los més atenció. Quan arribo, a la nit, o dormen o estan a punt d'anar a dormir. El contacte amb elles, per tant, és només al matí,

quan les llevo, els hi dono l'esmorzar, les vesteixo i les duc al cole.

I a l'inrevés, ha renunciat a ascensos per estar més a casa?

No, no ho he fet. Podria haver dit que no faria el TN per tenir les tardes lliures per a elles, és veritat.

Creu que si fos una dona, hagués fet la mateixa progressió professional?

I tant! Moltes dones catalanes han arribat més lluny que jo.

Així no existiria el dilema entre maternitat i ascens?

No necessàriament. La meva dona és l'exemple més proper que tinc. Ara està embarassada i dirigeix l'OIKMENTNS?, i quan vam tenir les dues nenes també va dirigir el *No em ratllis!* i va viatjar pel món amb l'*Afers Exteriors*. Ser mare no li ha impedit el desenvolupament professional. Ara, estic segur que li ho ha complicat molt.

Viu l'embaràs també com a propi?

I tant! A vegades tinc la impressió que n'estic més pendent jo que ella! Agafo el llibre sobre l'evolució de l'embaràs i vaig mirant: doncs ara fa 42 dies, mira, ja té 8 mil·límetres! També vaig a la farmàcia a buscar les vitamines i cremes, perquè la meva dona no se n'oblidi. Ah, i he anat a totes les visites amb la ginecòloga! Esperar una criatura m'il·lusiona i m'emociona.

Hi ha un vincle més especial entre mare i fills, que entre pare i fills?

Sí. Els primers mesos es marca una relació molt forta i ho notes quan es fan més grans. Avui mateix, la Daniela volia que l'acompanyés a l'escola la mare i li treia l'abric de l'armari perquè vingués ella. Jo ja l'esperava a la porta i s'ha estat emmurriada tot el trajecte d'ascensor. No és només perquè ella passi la tarda amb les nenes, jo crec que hi ha un vincle biològic.

Hi ha homes que es posen gelosos...

No és el meu cas. Perquè llavors hi ha el repte de guanyar-te-les. També busquen al papa, però potser més per divertir-se, per moure's. Per exemple, aquest sofà és el nostre *Txiqui-parc!*

Li fa por que es facin adolescents?

Em fa respecte, ja he viscut l'adolescència dels meus tres nebots i de la meva fillola. L'única por que tinc és tenir respostes massa visceralis i no avantposar l'argumentació racional, la comprensió, la negociació.

S'imagina parlant-hi de sentiments?

Sí, i tant. Intento ser molt afectuós amb elles i que elles puguin ser-ho amb mi. Ho cultivo, perquè vull ser còmplice de les meves filles tota la vida.

Questionari domèstic:

La feina de casa preferida?

Anar a comprar! Cada dissabte al matí vaig al súper amb les peques. Fins i tot tinc una ruta predeterminada entre les prestatgeries! Posar rentadores i estendre la roba també ho faig molt sovint. I faig els llits el cap de setmana, perquè entre setmana tenim una persona que ens ajuda.

Què no sap fer gens o no fa mai?

Planxar. En sé una mica, però em posa molt nerviós perquè no domino prou la tècnica. Treure la pols i fer els vidres tampoc ho faig mai, però és que no em molesta, ni me n'ado no! En canvi, el desordre em fa molt la guitza.

Té claríssima la diferència entre roba de color i roba blanca?

I tant, sobretot quan n'has patit les conseqüències. Vaig rentar una camisa amb algun programa de temperatura inapropiat i se'm va encongir. No me l'he pogut tornar a posar!

Qui porta els comptes de la casa?

Sobretot jo, però algunes factures i temes són seus.

Fa bricolatge?

Sí, perquè m'agrada. Tampoc tot, eh? Pintar o arreglar un desguàs no, per exemple. Però una reparació elèctrica o muntar un armari sí que m'agrada.

Explica contes?

Percentualment ho fa més la meua dona, perquè és ella qui les posa al llit entre setma-

na. Però els caps de setmana, i tant que els n'explico!

I canvia bolquers?

I tant! Si sóc a casa, ho faig jo segur. I he après totes les tècniques! Fins i tot quan no volen que les canviïs i mouen les cames amunt i avall!

Fa servir cosmètics?

Molt pocs. I ho hauria de fer, perquè em maquillen cada dia i la pell se'n ressenteix molt. Però només em poso una crema hidratant quan prenc el sol i un àloe vera quan tinc la pell molt resseca. I crema de cacau pels llavis, però res més!

Obert cada dia
**ENTRADA
GRATUÏTA**

L'essència de
Barcelona

Modernisme · Art · Cultura

Barcelona
Caixa Forum

MODERNISME, EXPOSICIONS, ART CONTEMPORANI, MÚSICA, CONFERÈNCIES, ACTIVITATS FAMILIARS, RESTAURANT, LLIBRERIA

Ens trobaràs a l'av. Marquès de Comillas, 6-8. 08038 Barcelona www.laCaixa.es/ObraSocial

Obra Social
Fundació "la Caixa"